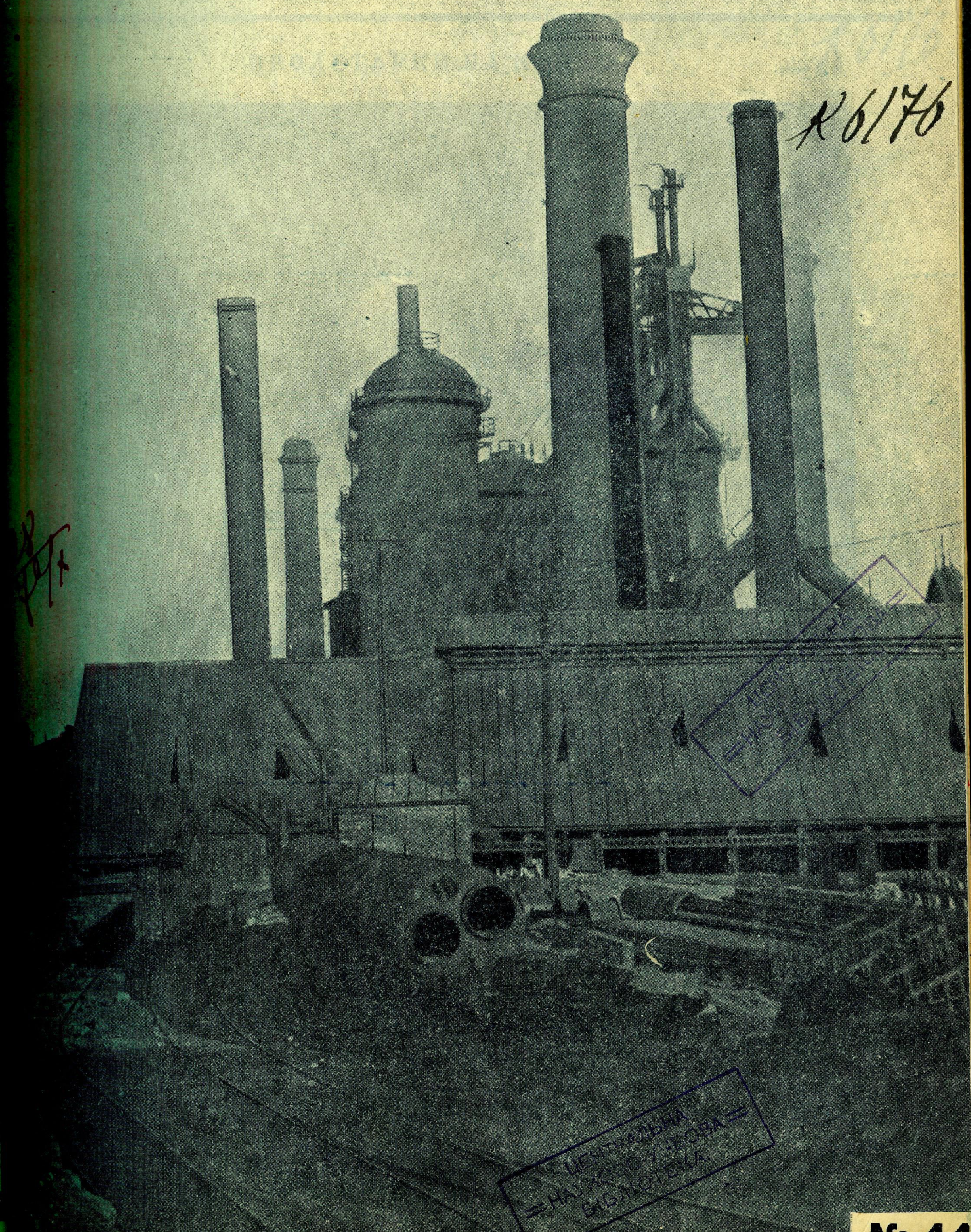

ВСЕСВІТ

1934

№ 6/76

28
1934

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-ДОСЛІД.
БІБЛІОТЕКА

З М І С Т

Змова Десмоля,
Роман з сучасного
турецького життя. . Л. Величко

Н а р и с и:

Конструктивізм у
сучасній архі-
тектурі . . Сліпко-Москальцов

Замість хліба —
панцерник . . . Вал. Бородкін

Велетень мета-
лургії . С. Дніпропетровський

Коли горілка ски-
дається на гас . . . Я. Брік

Крим радянський . . М. Павленко

Німеччина М. Галін

На обкладинці: — доменний цех
Сталінського металозаводу

№ 44
28-го жовтня
1928 року

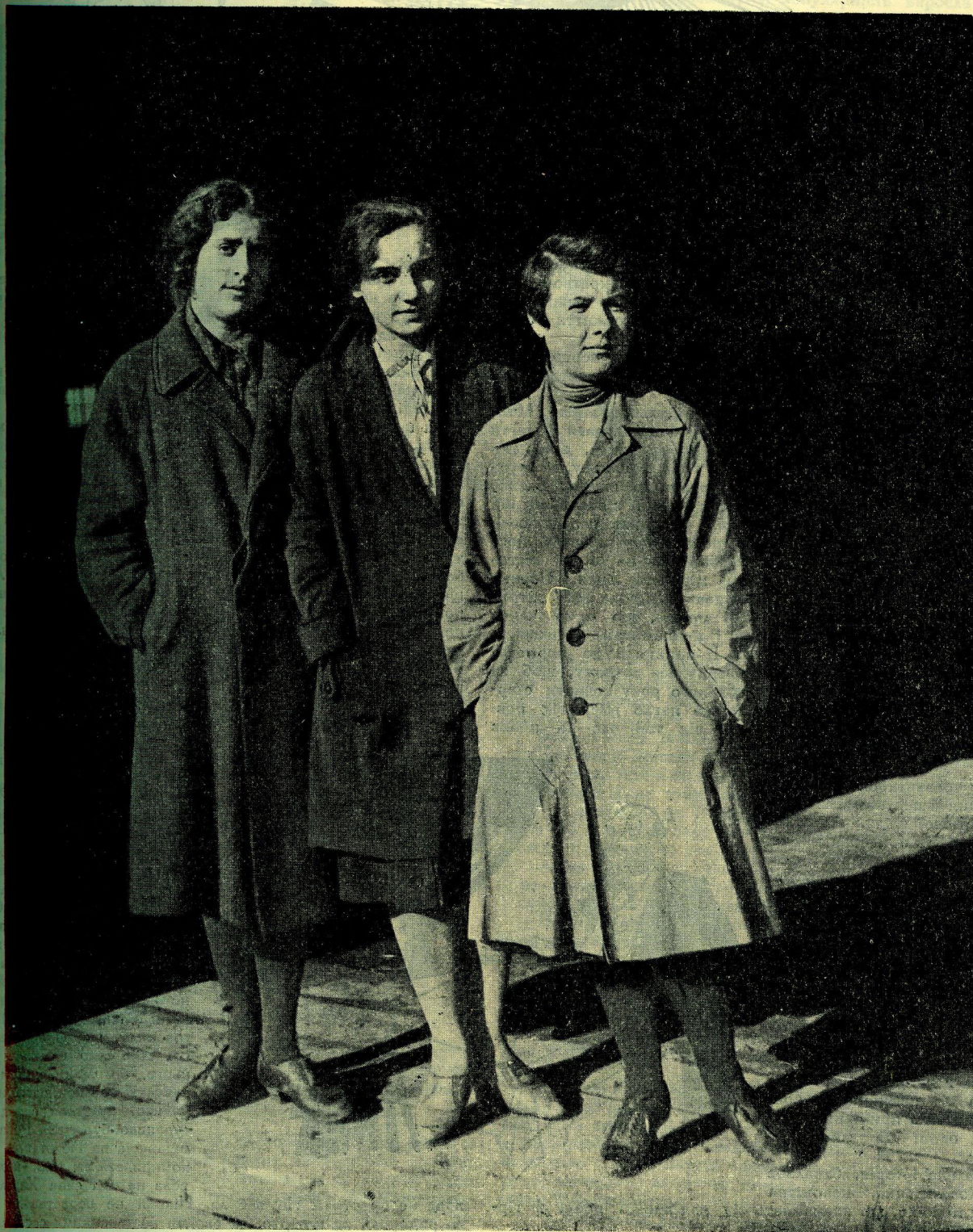
ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

ПРОЛЕТАРКИ НА КРИЛО

фото Е. К.

Цими днями в Харкові відкрилася перша на Україні школа цивільної авіації. Термін навчання в школі розраховано на 6 місяців. На нашій фотографії 3 учениці школи, що незабаром стануть авіаторами. Зліва на право: Гренауер, Гризодубова та Белікова

ЦЕНТРАЛЬНА
УЧБОВА

ЗМОВА

Малюнки П. Булахов

Роман з сучасного турецького життя Л. Величка

ЧАСТИНА IV ЛЮБОВ ЗРАДЛИВА РОЗДІЛ I СИН ФРАНЦУЖЕНКИ

Роза Леблан

Другий син Шефкета-паші, Хаміль, виріс і виховався серед цілком інших умов, ніж його брат Осман. Його дитячі і юнацькі роки пройшли під безпосереднім впливом матері, „завісної французьки“, тієї самої, про кого з таким призириством говорили в гаремлику старого Хікмета-паші, кого зненавидів Осман-бей, ніколи не даруючи йому скорботного життя і скорботної смерті своєї матері.

Доля Рози Леблан не була винятком. Її не першу й не останню завіз продавець живого товару до Константинополя і продав до гарему багатого паші.

Дочка напів-жебраків—вчителя провінційального ліцею в Монпельє, що вибивався з сил на роботі, щоб вигодувати й одягти справжню „вчительську“ родину, цілу юрму дітей, вона, як найстарша з них, уже з дитячих років була за няньку, за служницю, за все. Тому й не могла вона ходити до школи. Батько вечорами, коли діти пішли спати, сам учив її прихапцем; він знемагав, переглядаючи гори зшитків і раз-у-раз переписуючи папери для місцевого нотаря. Ця робота поповнювала його злиднену вчительську плату. Та не вважаючи на те він підготував Розу до іспиту в старші класи жіночого ліцея. Дівчина працювала, не жалюючи себе. Через два роки вона вже витримала іспит до нормальної школи і мріяла, що от-от через кілька років вона сама зароблятиме і допомагатиме батькові.

Як найкраще склала вона іспит. Її прийняли до нормальної школи. За тиждень, як вона повернулася до дому, щоб за останній місяць перед початком шкільного року навчити старшу сестричку допомагати матері, батько нагло вмер від розлиття крові в мозок. Роза вигналася під той час—її пішов вісімнадцятий—у високу струнку дівчину, що трохи відстала в своєму розвитку. Постійне недоїдання й перевтома залишили на ній свої сліди. Але овал її обличчя був привабливий, на її блідих щічках розлилися ніжний рум'янець здорової молодості, великі сині очі довірливо дивилися на світ і злидали тільки прикрасили їх, кинувши під ними темну тінь. Русаве волосся двома грубими косами звисало з її маленької голівки. Плечі й руки були ще худорляві, але вже мали ту бездоганну форму, що обіцяє чудовий росквіт. Вже дівчина, але ще підліток, Роза несвідомо була своєї краси, а за невсипущою працею не встигла примітити й відчуття ні одної із життєвих небезпек.

Банальна історія, банальне лихо. Повсякденна, непомітна трагедія мільйонів, що знемагають від надсильної праці й гірких злиднів.

Коли батька винесли на цвинтар, не стало з ним і співчуття, не стало і близьких його, що з ним колись служили. Родина опинилася в перспективі голоду, голоду не за горами, а через день, через тиждень. Пенсії не вистачило б навіть на

те, щоб сплатити комірне. Саме під той час Розу висте звернула на неї свою увагу батага торговців живим то що орудувала на півдні Франції. На провансальських був завжди великий попит на ринках білих рабине, в Єгипті, в Туреччині, в Сирії і в Арабії.

Минуло кілька днів і родина почала вже продавати те, що лишилися після небажчика, ті самі книжки, що їх він ще тоді, коли сам був молодий і діточок було не так багато. Роза шукала місця. Їй пообіцяли репетиторство за місяць, але аж восени. Одного разу дістала вона листочок прошення зайти до одної з найкращих гостинниць у місті поговорити в справі місця вчительки. Дівчині здавалося, що сподівано доля всміхнулася їй. Вона в супроводі своєї матері з'явилася у гостинницю. Їх прийняв поважний сивий чоловік з орденською стрічкою в петельці. Він сказав їм, що сподіється на короткий час переїздом, але цілком випадково до багатого де-чого похвального про талант і знання Рози Леблан, що так блискуче склала іспит до нормальної школи. Він про це від одного знайомого, що розповів йому про смерть новного батька і про те, що Роза шукає місця вчительки, якраз мав доручення від одної знайомої французької панни в Константинополі знайти й прислати вчительку, що могла б підготувати до ліцею двох дівчат—однієї одинадцяти, а другої дванадцяти років. Коли Роза згодна, він зараз таки вишле їй гроші на подорож і плату за три місяці вперед, рахуючи по двісті франків на місяць, не вагалася а ні хвилини, тихо заплакала.

Через кілька днів Роза висте стріла на Галатській набережній на чепурну французьку панну—Дюмон. А через тиждень божевільна від жаху, опинилася в гаремлику Шефкета-паші.

Таких історій було багато. До 1890 року, коли Розу продано повіреному євнуху, що і пізніше. Посольство в Константинополі якось не примічало майбутнього торгів дівчатами, приїздили з їхніх країн. Злі люди говорили, що французьке посольство само не хоче бачити цього, бо таким чином печуться росповсюдження французької культури серед турецької буржуазії. Роза, менована на Гюльтакін, хомилася аж тоді, коли вела на світ сина Хаміля.

Вона не простила. Не забула. Ніколи не переставала думати за родину, за матір'ю, за своїми безталанними сестрами, де так і загинули. Від них вона була назавжди відірвана пильним доглядом і умовами гаремного побуту. „Всю свою, все життя зосередила вона на синові.“

*) Гюльтакін—„як троянда“, подібна до троянди—жіночі

Майже анкета

Халіль виріс таким, яким хотіла бачити його матір. Коли йому скінчилося дванадцять років, вона добилася того, що батько послав його вчитися до американського коледжа, найкращого тоді учебного закладу в Константинополі.

Через шість років вона відірвала його від свого серця і поїхала до Європи закінчувати свою освіту. Халіль, цього вона бажала, став лікарем, скінчивши курс у тому самому Монпельє, де прийшла на світ і до вісімнадцятих років росла його мати. Ніжна і таємна змова матері і сина розвивати її сестер і матір, коли вона ще жива, скінчилася швидко. Та воно їй не могло бути інакше. В Монпельє вже й слух про них загинув. Усі забули за родину старого вчителя. Ніяких від них не пошастило знати від п'ятих знедолених сердешних, що заблукалися й загинули в дрімучому лісі життя.

В 1914 році Халіль скінчив курс і вернувся до Константинополя. Під час світової війни він служив як військовий лікар. До 1918 року він уже завідував хірургічним відділом великого госпіталю в Гайдар-паші. Того самого року не стало його матері, а в 1919 році він пішов пішки зі Стамбула до Анатолії, щоб приєднатися до повстання проти Константинопільського уряду, проти імперіалістичної окупації, проти Севрського договору.

Молодий, освічений, енергійний Халіль незабаром вибився в гору серед націоналістів, що згуртувалися навколо Мустафи Кемал-паші. Він увійшов як елиту у Велике Національне Зібрання. Навесні 1922 року добровільно пішов на фронт і служив в армії до кінця війни.

Після того, як Константинопіль зайняли кемалістські війська, Халіль поїхав, щоб побачитися з батьком, але той зустрів його явно вороже. Старий завжди був холодний до сина француженки, що в ньому він бачив і відчував цілком чужу людину. В старому будинку в Кедекі Осман-бей був не тільки улюблений син, він був єдиний син.

Серед кемалістів Халіль вирізнявся своєю палкою ненавистю до минулого, до султанської Туреччини. В своїх політичних поглядах він йшов значно далі, ніж велика більшість його товаришів з народної партії. Його відношення до імперіалізму загострювала ненависть до західно-європейської буржуазії. Проте, він не робив це остаточних висновків. Він не доводив до кінця тих висновків, що їх показувало йому хоча б життя його матері. Він був лівий кемаліст, буржуазний радикал.

РОЗДІЛ II

БАР „АНАТОЛУ“

„Товар надійшов — розміщено“

Таку телеграму дістав Містер Дрюрі від сеньора Бартолі через кілька днів після від'їзду Юзефи Станиславівни Трапійської дачі. Насправді ж вона приїхала до Ангори рекомендацією до італійського банкіра.

Містер Дрюрі писав:

„Дорогий приятелю. Особа, що передає вам цього листа, — руська емігрантка, з дуже доброї родини. Їй потрібна служба. Вона звернулася до мене і просила допомогти їй дістати місце в Ангорі, бо їй говорили, що там це легше. В Константинополі вона служила в ресторані „Емрод“. Можу засвідчити, що вона добре знає цю справу й дуже пристойна. Я дозволив собі направити її до вас, гадаючи, що ви з вашими зв'язками зможеєте дати їй пораду і навіть допомогу. Вона сказала мені, що їй треба зробити швидко, бо вона дістала дозвіл від поліції перебувати в Ангорі лише три дні, а щоб там дістати місце

і право мешкати, потрібна порука турецької фірми. Інакше, каже вона, руським емігрантам не дозволяють мешкати в Ангорі...“

Містер Дрюрі знав, що пише. Він писав тільки такі листи, що в разі чого могли б свідчити на його користь, а не навпаки.

Через кілька днів за прилавком бару в щойно відкритому новому ресторані крубу „Анатоли“ з'явилася красива білява офіціантка мадам Жозефін. Гості відразу почали довго засиджуватися на високих кріслах у барі. Мадам Жозефін була не тільки красива жінка, вона ще вміла, як виявилося, цікаво і весело провадити розмову. Її популярність виросла за яких небудь півтора тижня й досягла незабаром майже скандальних розмірів. Вказували, наприклад, на одного вельми шановного діяча, що одного разу просидів коло прилавка, розмовляючи з мадам Жозефін, цілих чотири години. Коктейль розходився блискавкою. В Ангорі під той час таких жінок, що з ними можна було б „весело погомоніти“, майже не було.

Одного разу сеньор Бартолоті зайшов у бар з молодим турком і сказав йому, показуючи на Юзію: — Халіль-бей, рекомендую вам мою протеже. Це я знайшов для Ангори таку перлину. Мадам Жозефін, скажіть йому, що це правда.

Молодий турок серйозно вклонився Юзі й уже хотів піти далі, але вона сказала йому:

— А може ви таки вип'єте що небудь?

Халіль відповів:

— Дякую, я не п'ю.

— Я бачу, але я вам зараз приготую склянку лімонаду.

— Звідки ви бачите, що я не п'ю? Хіба це видно?

Зав'язалася розмова. Та якось негладко. Через кілька хвилин Халіль-бей пішов.

... Вона бачила його вже

не вперше. Ще з першого дня своєї служби в ресторані він впав їй в око своєю схожістю з Осман-бейом і схилився їй темною тривою. Вона мусить з ним зближитися. Так їй наказано. Навіщо, вона не знала.

Вона багато довідалася від Осман-бея, але не більше від того, що наказ містера Дрюрі вже створив для неї таємну близькість з ним. Але ж те саме й тягнуло її до нього. Вона хотіла б заглянути в душу тому чоловікові, хотіла б пізнати його. Вона сама не розуміла, що її так тягне, так непереможно тягне стежити зза прилавка бару за тим серйозним чоловіком, так дивно схожим і рвучко так рішуче неподібним до Осман-бея.

А містер Дрюрі, здавалося, десь тут, недалеко, хоч його й не видно, стежить за кожним її рухом, за кожною думкою... І глуха, безсила лють гризла її.

Перша спроба зазнайти з ним рішуче не вдалася. Вона не пізнавала себе. До цього часу вона завжди бездоганно й легко зникла, з чого розпочати й яким тоном провадити розмову з яким завгодно чоловіком, хоча б навіть цілком незнайомим. А тут розмова зразу перервалася, вона збентежено шукала і не могла знайти, чим і як зв'язати розірвану нитку.

Тепер Халіль-бей, заходячи до ресторану, кланявся їй здалека. Разів два, проходячи мимо бару, спинився він коло її прилавка.

Юзя, не питаючи, подавала йому склянку лімонаду, він з усмішкою брав її й обмінявшись двома-трьома фразами, йшов далі. Юзя сердилася сама на себе. Прийшовши вночі з роботи в ресторані до своєї злидненої кімнати наверху, куди знизу проходили з кухні пахощі смаковитих справ, вона цілими годинами, мучилася, шукаючи виходу з того становища, куди загнала її воля містера Дрюрі.

Через кілька днів, здіймаючи з поверхньої полиці пляшку якогось лікверу, що його замовив гість, вона спіткнулася, упала й, скрикнувши, зомліла. Її перенесли наверх. Очутившись, вона побачила коло свого ліжка Халіль-бея і метр-д'отеля ресторану. Стиснута пов'язкою нога страшенно боліла. Халіль-бей пояснив їй, що лякати нічого, що вона звихнула ногу, але тепер ногу

вже виправлено. Їй доведеться тільки зо два тижні полежати в ліжку. Метр-д'отель додав, щоб мадам Жозефін нічим не турбувалася: господар дав їй на час хвороби відпуск, не позбавляючи її плати і права харчуватися з ресторану.

Юзя тихо подякувала і, прийнявши ліки, виписані Халіль-бейом, почала засипати. Вже кризь сон вона чула, як Халіль-бей підвівся з крісла і пішов, сказавши, що прийде вранці.

Тепер Юзя знайшла потрібний тон. Не вона знайшла. Випадок підказав їй його. Нога таки справді боліла. Юзя не прикидалася і Халіль-бей дуже ніжно й уважно ставився до неї. Він був лікар, із своєї природи той серйозний чоловік, змалку вихований безталанною матір'ю, що навчився лікувати рани і бачив страхіття війни.

Два тижні день-у-день вранці і ввечері заходив Халіль-бей до своєї пацієнтки. І кожного разу сидів у неї що-раз довше. Тепер бездоганний інстинкт Юзі відродився. Вона відчувала, що повість її минулого життя і справжнього і прикрашеного не зближить її з тим чоловіком. Вона розказувала йому лише про свої дитячі роки, розказувала про них, як про роки самотньої, забутої дитини. Розказувала про дикого, п'яного батька, про передчасну смерть своєї матери, про дрібні вбрання, про жагу знання, шкільні роки, далеку батьківщину, втрачену, але милу.

Коли через два тижні вона знову вийшла на роботу, для неї настав триумф. Навіть подвійний триумф. Усі радо й захоплено зустріли її. В барі, забутому за ці два тижні, забракло крісел. Ніколи ще так багато коктейлів не випито. Бар торгував до шостої години вранці.

Халіль-бей вечеряв того дня в клубному ресторані. До бару він не заходив і внутрішніми сходами пішов на другий поверх до клубу. За всю ніч він двічі зійшов униз. Сідав за столик, випивав пляшку карагисарської води і знову йшов наверх. Юзя в той час розсіяно відповідала на компліменти й жарти постійних відвідувачів бару. Вона аж мінілася на обличчі. Була як не своя. Їй було чогось лячно й весело, сама не знала чому, весело та й годі.

Коло шостої години вранці, коли пізні ангорські гуляки вже майже всі розійшлися й оркестра закінчувала останній фокс-грот, Халіль-бей ще раз зійшов униз до ресторану. Тепер він підійшов до бару.

— Я хотів би ще раз подивитися на вашу ногу. Ви сьогодні аж надто довго були на ногах, як на перший раз. Я ж вас попереджував.

— Я тут нічого не можу зробити. Служба. А ще-ж мені так весело було.

Халіль-бей насупився.

— Коли я зможу вас застати завтра?

— Я буду дома цілий день.

— Тоді я прийду близько другої години.

Холодно вклонившись, Халіль-бей вийшов.

Юзя відчула, що вона зробила помилку, що її слова „мені так весело було“ зачепили Халіля грубим кокетством. Ця незначна уразка мучила її, мов сталося щось непоправне.

На другий день—вона потім не могла навіть добре пригадати собі всього—серед звичайнісінької розмови вона раптом замовкла, зустрілася очима з пильним поглядом Халіля і...

Пригадала собі містера Дюрі.

Захололо їй серце в грудях. А Халіль, тепер цілком схожий на Осман-бея, з таким самим раптовним густим рум'янцем на обличчі, тягнувся до неї. Вона завмерла і, майже не пам'ятаючи себе, не усвідомлюючи собі, що робить, кризь плач і сміх кусаючи до крові губи, відбивалася від поцілунків, що сипалися на її обличчя, плечі...

А потім зникло все.

„Будь як труп і йди“*)

Юзя опинилася в глухому куті. Вона відчувала, що виходу звідси нема. І це гірке почуття стояло між нею і Халілем. Тінь глибокого суму лягла на її обличчя. Юзя спала з лиця, зблідла. І

*) Формула безсуперечного послуху в статуті єзуїтського ордену.

куди тільки ділася її безтурботна радість авантюристки цієї давала їй усю силу.

Найтонше кокетство, найглибше знання характеру Халіля, не могли б підказати їй правильного підходу до його нас

Турок довго боровся з собою, поки нарешті дав усе серцю, що спалахнуло до тієї красивої жінки з ресторану. Мчатку бачив він у ній те, чим вона й була. Потім принесла їй нового вигляду. Хвороба допомогла, а щирий селі закінчив. Халіль з кожним днем що-раз дужче заглиблювався в цей роман, що так несподівано змінив його розмірени роботи самотнє життя. А Юзефа Станиславівна ні на одну

не могла відігнати від себе вона про майбутнє, що стояло переповненим страшним привидом, втіленим жмурами, немигтливими містерами. Не було для неї виходу з прикрого становища. Як у тій книжці читала вона в Халілі думках. З принишклим серцем каала вона, що ось-ось скаже, щоб вона покинула ресторан, містер Дюрі довідається. А що вона затулювала свої побачення з Халілем, ніби стежив за ними ревнивий чоловік.

...Рівно через два тижні її одужання, вранці принесла листа. Кинула оком на конверт, у рес-ділком точний, написаний знайомою рукою. Тією самою кою написано коротенького листа „Дорога містріс Джесі! кінче треба прийти на два-три дні до Константинополя. Є дуже важливі відомості для вас від наших друзів. Будьте в п'ятницю в четвертій годині в Терапії, де ми

відається про все. Ваш щирий...“ Підпис був невизначний, Джіпсон, чи Джемсон. Лист був писаний англійською мовою.

Юзя стиснула листа в руці і, наїв-мертва, довго не могла ривала очей від мережаної шкатулки, що стояла на комоді. Наче в тій шкатулці було щось дуже важливе. Потім як лав мат зійшла вниз до ресторану й одчоманітним, але цілком кійним голосом сказала господареві, що їй кінче треба поїхати на три дні до Константинополя, й коли він її не відпустить, вона змушена буде зректися місця.

Грубий спаніол, орендатор клубного ресторану, довго конував її, що її трюхденна відсутність спричинить до втрат та що, коли б вона зреклася цієї подорожі, він запропонував їй як винагороду десять лір.

— А може ви якось інакше влаштуєтесь? Напишіть заплачу навіть за телеграму. Та й які там можуть бути справи в Дурніці. Коли вам треба пошити вбрання, тут є чудові чка. Я вам дам адресу. Вона вам дешево пошле.

Юзя поставила на своєму й дістала віпсу.

Вона пішла наверх і почала чекати Халіля. Ніколи не боялася ще вона розмови з мужчиною, такої трудної кої ризикованої. А тепер вона злякалася, так злякалася думки її почали плутатися. Найбільше лякало її те, що не подужав себе, не зумів збрехати так, щоб він їй повірив.

Та даремний був її страх. Халіль відразу повірив їй, хоч зблід, коли вона сказала, що виїздить до Константинополя. Він мабуть подумав, що вона виїздить назавжди. Він, наперекір самому собі, почував щось темного в тій її передчувстві, що щось може і мусить обірватися.

Але почувши, що вона від'їздить усього на три дні, полегшено відтхнув.

...Коли потяг рушив з маленької ангорської станції відкритому, посипаному піском пероні відпліла вквіт з людьми і постать Халіля, Юзефа Станиславівна зрозуміла, що вона вперше любить і що любов зрадила.

...Побачення з містером Дюрі було дуже коротеньке, відбулося на другий день після її приїзду. В перший незнайомий новий лакей відчинив перед нею заперті двері терапійської дачі і на запитання, чи дома містер Дюрі, відповів:

— Містер Дюрі просить пробачити йому, що він не прийняв вас сьогодні в призначений час, і зайти завтра чорі о дев'ятій годині.

Містер Дюрі зустрів її дуже люб'язно, посадив у крісло, подав цигарку і якусь хвилину придивлявся до неї безцарю, як старий приятель. — Як на щастя, жінку, вашу не блискучий, дорога Джесі. А втім, я прошу вибачити

на цей жарт. Ви мабуть втомилися з дороги. Я чув про ваш шалений успіх в Ангорі. Ви розумна й чарівна жінка. Я пишаюся тим, що я вас відгадав і поставив на справжній шлях. Тепер від вас залежить бути справжньою людиною на своєму місці, і вам буде чудесно...

Містер Дрюрі поцмоктав сигару й уже іншим тоном сказав: — До речі, чи не потрібні вам гроші? Бутьте смілі. Невеличкий аванс на рахунок плати ви можете завжди дістати від мене.

Він уже тримав в руках портфельку.

Юзя хитнула головою. Їй було важко і лясно говорити. Вона боялася своїм голосом зрадити свою ненависть. Але в горлі вертілася настирлива думка:

— Таїтися, таїтися за всяку думку. Як він зрозуміє, що я люблю Халію, тоді лихо буде.

Вона змилася і раптом засіяла геройською усмішкою.

— Коли ж жінці не потрібні гроші?

Вона простягла руку.

— Давайте аванс, навіть більший.

Містер Дрюрі витягнув з портфельки п'ять десятифунтових папірців, і поклавши їх у руку, поцілував тремтячі пальці.

Він відсунув своє крісло до Юзі цілком близько і, зниживши голос, почав уривчастим, діловим тоном владного хазяїна.

— А тепер про справу. Першу частину ви виконали. Я не знаю подробиць. Вони для мене не цікаві. Важний результат. Цей хап'яга вас любить. Але ви не буйте у нього. Це кепсько. Вам треба бувати в нього на квартирі. Не мешкати там, але бути за хазяйку. Увійти в подробиці його життя. Він працює в військовій комісії медична. Через два тижні або трохи пізніше розглядатиметься військовий бюджет. Він дістане документи, цікаві для мене. Вас буде попереджено, коли папери будуть у нього. Ви повинні вистежити, куди він їх кладе. Ви прийдете до нього, коли його не буде дома, візьмете документи й чекатимете його. А коли він повернеться, забере те до себе до дому. Прийшовши до дому, ви вийдете в коридор і передасте документи тому чоловікові, що вам учора й сьогодні відчиняв тут

двері. Коли Халіль-бей збиратиметься до дому, — але не раніше як через дві години, на цей час ви його повинні затримати у себе, — ви вийдете знову в коридор і дістаєте назад пакет. Перед тим вам треба кілька раз переночувати у Халіль-бея. І в той день ви залишитеся в нього на ніч. Не допускайте його ввечері до роботи. Перед сном дасте йому сні краплі. П'ять краплин у каву, не менше, але й не багато більше, — містер Дрюрі засміявся своїм скрипливим сміхом. — Вночі, коли він засне, а засне він дуже міцно, ви покладете документи на місце. Оце все, чого я від вас хочу. Це — не важка робота. Дурниці. Потім того ви знайдете яку небудь нимівку й вийдете до Константинополя, а звідси я вас відправлю в іншу країну... Взагалі вам буде дуже добре. Ви немов навмисне створена для такої роботи, Юзя слухала мовчки, притаївши дихання, напруживши всю волю.

На її щі містер Дрюрі більше не затримував її.

— А тепер, дорога Джені, прощайте. Завтра чекає вас дорога до Ангорі.

Юзя вийшла з терапійської дачі, напружуючи всю силу волі, щоб показати себе спокійною й невимушеною.

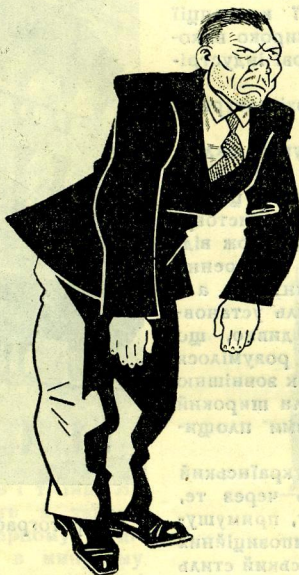
В дверях вона глянула на лояка, що з пошаною вступився їй з дороги. То був високий чоловік з рязим кирпатим обличчям. Він спокійно зустрів її погляд і поважно вклонився.

Цілий вечір, ніч і ранок просиділа вона, не роздягаючись, на ліжку, заперши кімнату ключем на два спусти.

Просиділа безединої думки в голові, тупо вслухаючись у галас, що затирав на вулиці, в нічну тишину, виття пароплавних сирен на Босфорі і дзвінкий пробудок міста, вигуки ранніх розносників і дзенькіт трамваїв.

Коли вона, покидаючи Константинополь, підїздила в закритому форді до Галатського мосту, щоб сісти там на шікет і їхати до Гайдарпаша на вокзал, вона побачила Осман-бея, як він ішов мостом саме там, де колись відбулося їхнє перше умовлене побачення. Аж тут вона немов прокинулася. І почалася мука...

(Далі буде. Початок див. № 38—43).

АВТО-МОТО ПЕРЕБІГ

Автоперебіг Автодора. Старт на майдані Окривоккому

Нещодавно в Харкові відбувся великий воєнізований авто-мото перебіг. Перебіг мав своїм завданням швидко зв'язатися з

шосе та грунтовими шляхами. В районах, що відвідали вчасники перебігу, відбувалися мітинги популяризації ідеї Автодору.

Учасники перебігу повернулись до Харкова своєчасно, за винятком чотирьох мотоциклів, що трохи запізнились. Перебіг виявив повну можливість швидкого зв'язку Харкова з районами на мотоциклах. Фініш відбувся на майдані ВУЦВК, де було організовано мітинг. Надалі Укравтодор намічає низку подібних авто-мото перебігів щоб випробувати, шляхи та витривалість машин тих чи інших фірм.

Командор перебігу т. Гетман відправляє машини

районами Харкова за допомогою авто-мото-машин і в призначений час повернутись назад.

7-го жовтня був свіжий осінній ранок і погода сприяла перебігові. О 9-й годині ранку з Радяського майдану один за одним вирушили 6 авто, 21 мото і 4 вело-машини, з терміновими дорученнями зв'язатись з Вовчанськом, Змієвим Чугунином, Валяками і т. д. Вчасникам перебігу доводилось їхати по

Через Донець довелося переправлятися паромом

КОНСТРУКТИВІЗМ У СУЧАСНІЙ АРХІТЕКТУРІ

ЩО ЗА ПРИЧИНА, що майже всі нові будівлі будують так спрощено і звідкіль цей новий напрям в архітектурі до нас перейшов?

Не раз доводиться чути отаке від мешканців міст, або приїжджих з провінції, що проходять повз нових будов, оформлених у конструктивному дусі.

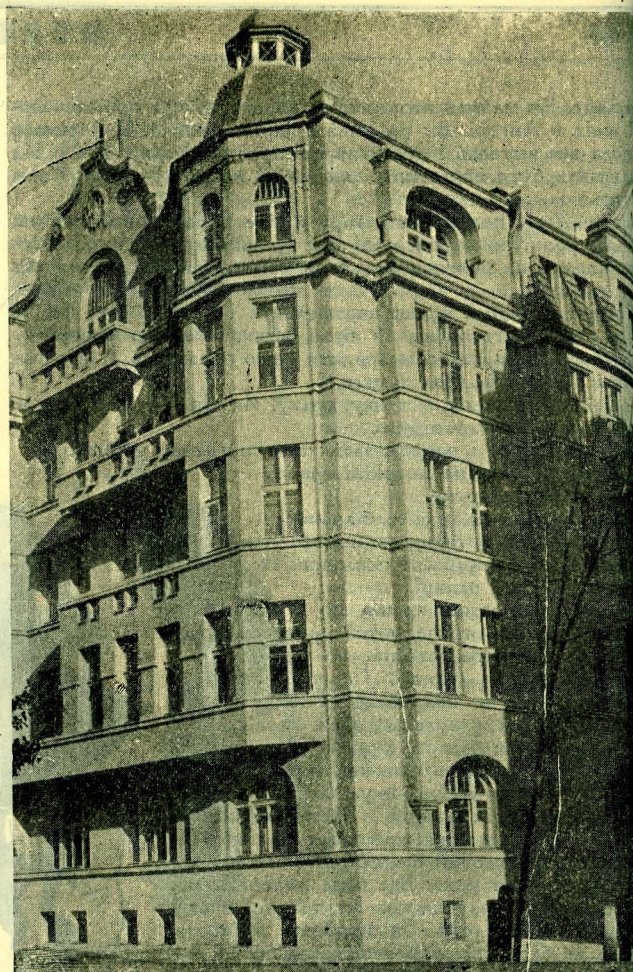
Конструктивізм як архітектурний напрям повстав головним чином в наслідок шаленого зросту міст, бо зі зростом міст у всіх країнах занадто гостро всі відчули необхідність збільшувати будинки у височину.

Частково цей новий чисто конструктивний ухил в архітектурі можна вже було спостерігати у Франції на виставці в 1889 році, на якій французи показали нові винаходи з залізобетону, а також і точні методи його примінення. Першими ж піонерами, що покладали підвалини новому архітектурному напрямкові, є американці, їх перших напружене бурхливе життя в містах привело до зовсім нової архітектурної концепції десятиповерхових будинків; також Америка перша широко використала технічні засоби і внесла до архітектури нові індустріальні елементи будов.

При таких обставинах зародився новий архітектурний напрям—конструктивізм.

Ліві архітектурні шукання допоможе нам зрозуміти еклектизм; еклектизм, як архітектурна течія, повстав в наслідок бажання оцеркати від будівель як найбільше прибутку. В цілому еклектизм як напрям, характерний тим, що він використовував елементи всіх стилів і особливо минулого. Слід також відмітити, що він до цього часу шукає джерел для утворення будівель не в місцевих варіантах великих стилів минулого, а в самих різнородних. З розвитком цієї течії на стиль установлюється погляд як на технічну річ. Ось чому не дивно, що і опрацювання стилю архітектами-еклектиками розумілося і розуміється переважно не як принцип будівлі, а як зовнішню декорацію; зрозумілим став, через що вони втратили широкий розмах уміня орудувати вільно сміливими, великими площинами, формами та широким поділом мас.

Один час архітекти намагались відродити український архітектурний стиль. Та сподіванки не здійснились через те, що використання нового матеріалу, заліза і бетону, примушувало архітектів шукати нових конструктивно-композиційних форм і тому, коли вони просто реставрували український стиль минулого за двома принципами: або використовуючи мотиви козацького бароко, або комбінуючи для розв'язання архітектурних завдань мотиви із старих простонародних будівель і орнаментів,—це по суті не тільки не „оновляє“ архітектуру, а являє той же самий безперспективний бездушний еклектизм в іншому варіанті. Як бачимо з еклектизмом, як напрямком в архітектурі

На фотографіях зразки сучасної української архітектури

наростала криза; оновлення приніс з собою лівий фронт мистецтва—конструктивізм. Цей конструктивізм як напрям вніс до архітектури те нове, що з ним архітекти неконструктивісти відчували, що архітектура повинна позбавитись зайвої ілюстраційності так і від оживлення будови за допомогою цілком самостійної ділянки—живопису. Більше того

конструктивісти зрозуміли, що архітектурі повинна використовувати в першу чергу тільки її природно конструктивну функцію, тоб-то замкнуту в собі урівноважену систему відношеннями плоских кольорів. В американській теоретичних висновках, що приніс з собою конструктивізм, і полягає особливість цієї течії, що знову направила архітектуру на потреби розв'язувати в першу чергу архітектурні проблеми.

У лівих будівничих не завжди так тісно ув'язана з теорією, бо в них будівництво ми можемо помітити надзвичайно захоплення суто-технічними інженерними проблемами, навіть більше: архітекти, проекти безпечайційно змішавши в архітектурі поняття техніки і мистецтва будують так звану естетику і забувають про те, що незвичайну соціально-художню цінність архітектурі, зокрема цінність архітектурної форми, архітектурної конструкції надається відмічати захопленість лівих будівничих технічними конструкціями, вони і не помічають, як сама радянська дійсність на архітектів накладає подібні завдання: нести широко художню творчість у маси, бо архітектура, як мистецтво з себе найтісніше ув'язана з повсякденним життям людини, в просторі може доставляти глядачів не тільки притулок, а й суто естетичну насолоду, навіть більше того—вона, творчіми формами впливати на поведінку людини. В середні віки майже загальною матеріальна бідність і незабезпеченість

вселення, постійні війни, епідемії, що без жалю косили людей, змусили повернутися до феодальної системи, як і сільським населенням примушувало під'ярмну людину середніх віків звертатися до неба і чекати від небесних сил допомоги і порятунку. Умови на такому пригніченому настроєві церква зміцнювала свою владу, але мало того—незвичайно інтересним став те, що вона вміла хитрою уміло для закріплення своєї влади використовувала архітектуру. Вона навіть спромоглася утворити свій власний рівнинний релігійний стиль—готику.

Як же вона цього досягла? А ось у такий спосіб: церква будуючи собори, храми намагалась того, щоб і архітектура наочно формувала основну ідею середньовічної культури: направлення людини до небес. Таким чином ця ідея і спричиняла кінець кінцем до народження церковного стилю, головна особливість якого полягала в тому, що будівничі намагались з одного боку одухотворити тяжку кам'яну матерію багатьма високими вікнами, а з другого упираючись на стрільчаті піднебеся (своди) піднести великі і малі башти соборів—храмів під самі хмари. Так уміло використала церква в середні віки архітектуру.

Уміли також користуватись мистецтвом в минулому і при світських будівлях. Візьмемо для прикладу з часів панування римських цезарів будівництво громадських лазень з чудово прикрашеними архітектурними залами. Ці прекрасні будівлі компонувались так, щоб своїм чарівно-плановим розпорядком і самим оформленням давати насолоду відвідувачам і також давати їм змогу дуже легко орієнтуватися в безлічі кімнат, великих залів, басейнів і т. інш. Як бачимо, навіть в такому чисто утилітарному будівництві і то в минулому можна здібати художні елементи.

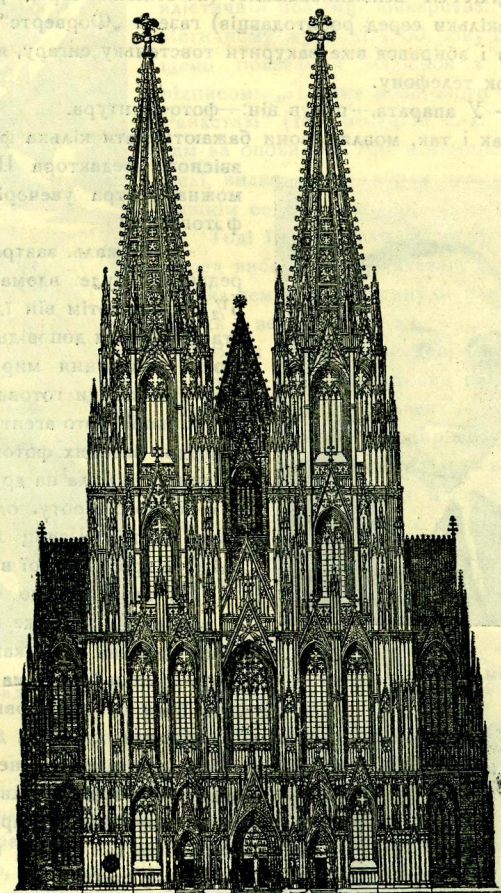
Таким чином архітектура як мистецтво має дійсно не лише вузько утилітарне значіння, а суто художньо-соціальне.

Мистецтво в цілому криве в собі і силу впливати на психіку людини, приклади ж говорять за те, що зрештою конечна мета його буде і в—викликати у сприймаючої мистецтво образи, що за асоціаціями можуть будувати емоції або навіть ту чи іншу поведінку.

Постає питання про ролі архітектури як частки мистецтва в Радянському Союзі. Чи ж не повинні ми, намагаючись провести культурну революцію, подбати і за те, щоб житлові приміщення, палаци, установи, де робітник, службовець, селянин, проводить більшу половину свого життя і з архітектурного боку ці приміщення давали б те заспокоєння нервам та будували енергію. І коли цього завдання архітекти-еклектики, силу самої архітектурної деконструкції, не можуть виконати, то ми маємо задатися, це завдання успішно міг виконати б лівий фронт архітектури. Слід лише для цього йому позбавитись того мирного захоплення самими технічними моментами, що приносить формам занадто невизначеність, якусь геометричну каліткість і не тільки нічого не говорять логіці, а навіть і формальному і конструктивному почуттю відвідувача цих споруджень.

Наступив уже час переходити при складанні проєктів майбутніх будівель до розрішення і інших, не тільки конструктивних завдань, а і суто-художніх. Лише в такий спосіб ми зможемо нарешті перейти від шаблонної конструктивної композиції до різноманітного композиційного оформлення споруджень, надаючи їм то урочисто-величчого вигляду, то суто-ділового, то спокійного.

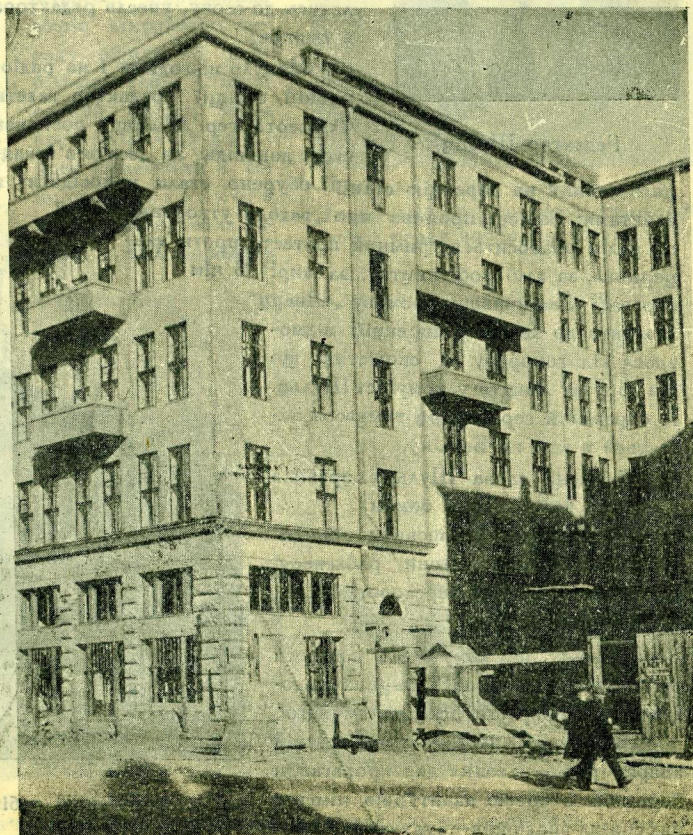
Тільки такий підхід зможе нас позбавити від того суто технічного, сухого американізму форм, який виявляється скрізь в наших нових будівлях і дійсно направити нові революційні

Західний фасад Кельнського собору

творчі сили на творення нових архітектурно мистецьких цінностей, гідних великої робітничої класи.

Сліпко-Москальцов

ПАНЦЕРНИК ЗАМІСЦЬ ХЛІБА

→ Kulturbild aus Deutschland im Jahre 1900. ←

РЕДАКТОР вельмиповажаної (не стільки серед робітництва, скільки серед роботодавців) газети „Форвертс“ щойно пообідав і збирався вже закурити товстеньку сигару, як пролунав дзвінок телефону.

— У апарата, — почув він: — фото-агентура.

Так і так, мовляв, вони бажають мати кілька фото славного зведеного редактора Шварца. Чи можна завтра увечері надіслати фотозапис?

Комдепутат Шульц

Редактор Шварц

За п'ять хвилин на дирекцію станції обурено стали напосідати з запитаннями: Замість промови про „заходи утворення миру“ по радіо розноситься гримний протест „проти панцерника, за хліб робітництву, за мир!“ В чім справа?! Закінчивши промову „Шварц“ завернув до кабінету дирекції, відмовився від гонорару й сповістив, що він депутат Ландтагу, комуніст Шульц. А справжній гер Шварц тимчасом катається в авті по Берліну.

Скромна заява Шульца справила враження вибухнувшої бомби.

— Рятуйте! Більшовики, бандитизм! Викликати загони райхсверу, готується державний переворот!

Що ж трапилося?

Лише те, що комуністам довелося жити таких екстраординарних заходів, як от викрасти „соціалістичного“ промовця, щоб використати могутній апарат радіомовлення для пропаганди боротьби з новою авантюрою німецьких соціал-зрадників — будівництвом пан-

— На жаль, завтра, у суботу, редактор буде вдома лише до 6½ годин, потім він їде до радіостанції читати доповідь про заходи щодо утворення миру на землі. Але він завжди готовий дати першій-ліпшій фото агентурі скільки завгодно власних фотографій (тут людина, що була на другому кінці телефонного дроту, одразу побачила, що гер Шварц любить рекламу і зробила свої висновки).

На завтра рівно о 6 годині 40 хвилин Шварц вже вистромлювався з вікна й чекав на авто радіо-компанії, що мало приставити його до радіомовної станції.

Минула хвилинка, дві, п'ять — а бажаного авта ще не було. Нарешті — о 6 год. 47 хвилин коло будинку зупинилася гарна машина, Шварц сів і... почав галасувати, що шофер поїхав не туди, куди слід. Але — редактор „Форвертса“ любив рекламу і „уговорював“ радіо-компанії, що були в авті, швидко знайшли спосіб відвернути увагу Шварца від маршруту авта — палка розмова, де він міг вихвалитись до-схочу, увесла редактора в емпірей.

Минуло півгодини і на радіомовній станції „редактор газети Форвертс гер Шварц“ розпочав свою доповідь. За десять-п'ятнадцять

Entwurf zu einem farbigen Fenster im Deutschen Reichstag.

У 1900 році с.-д. глузували з Вільгельмівського уряду, що давав мільйони на панцерника й не давав коштів на шко-

церника А. З того моменту, як соціал-демократичні, волюм мовити, міністри ганебно згодилися витратити 80 м марок на новий панцерник, по всій країні знялася могутня протестів мільйонів робітників, селян, всього

а тепер німецькі робітники мусять жити в коровнику, бо с.-д. уряд не присигну на житлове будівництво

Демонстрація німецького робітничого юнацтва „Проти панцерника й зрадницького уряду с.-д.“

трудячого населення Німеччини, що прагне хліба, а не озброєння.

Вчинок верху соціал-демократичної партії обурих навіть маси її рядових членів, що ніколи не чекали такої зради інтересам робітництва, хоч і багато вже навчилися.

Варт згадати хоч би таку заяву відомого с.-д. Брейтшейда, зроблену рік тому:

„Соціалістична опозиція в Німеччині вже не може бути такою, якою вона була до війни. Нині вона може боронити зовнішню політику Штресемана, бо на длі ця політика є її власною політикою“.

Минув рік і німецькі соціал-демократи не тільки боролися з політикою імперіялізму, але на чолі з Германом Мюллером самі проводили її. Вони дійшли до того, що з незрівняною нахабністю обудили визнають: „соціал-демократичні партії мусять миритися з війнами, як з огидним, але неминучим нещастям“.

І цілком логічно гродовжують цю формулу — коли війни неминучі, так нема радії боротися з ними. Краще озброюватися. Проти такої своєрідної „соціалістичної“ логіки виступила комуністична партія Німеччини. Вона взяла на себе організувати бурхливий протест проти шаленої нахабності з панцерником, протест, що виразився у масових зборах на підприємствах, конференціях трудящих жінок, взагалі всього робітничого люду.

До руху „проти панцерника, за хліб“ приєдналися видатніші вчені, письменники, митці, актори. Серед осіб, що відповіли відозву

„Німецькі робітники розумової праці проти панцерника“

такі світові імена, як Кете Кольвільд, Альберт Ейнштейн, Генріх Ман, Бернгард Келерман, Франц Верфель, Вальтер Гропійус, Георг Кайзер, Густав Мейнхоф, Бруно Таут, Рудольф Кляйн-Рогге, Альфред Догвер, Якоб Васерман.

Компартія нагадала соціал-демократам, що 30 років тому вони хоч на мить відіграли роллю опозиції імпері-

компартії. Панцерник загітував пролетарські маси краще від тисяч брошюр, показав усім справжнє обличчя соціал-імперіялізму.

Той факт, що кампанія, розпочата комуністичною партією, є лише висловником інтересів широченних шарів німецького народу обіцяє їй найбільший успіх. Міцний єдиний фронт, яким виступили трудящі маси Німеччини є запорукою перемоги їхніх справедливих вимог. **Вал. Борокдін**

ялістичній політиці юнкерства. В соціалістичному журналі 1900 року було вміщено показаний малюнок з яхидним підписом: „Проект мозаїчного вікна в Райхстазі“ (тоді німецькі с.-д. правили там за опозицію). Але міністерські портфелі, видно, геть забили памороки колишнім соціалістам.

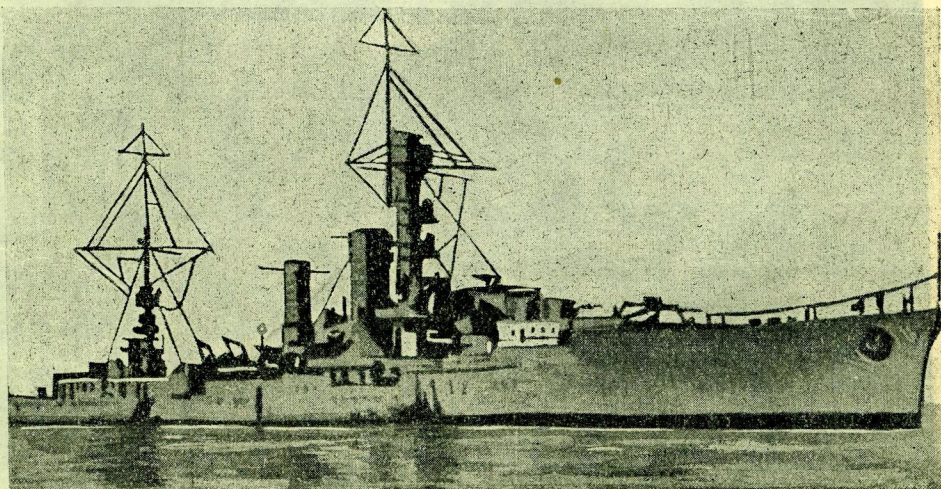
Тоді їм показали й нову брехню: перед виборами до Райхстагу цього року соціал-демократи викинули плаката: дівчинка з великим хлібом.

Вони обіцяли народові батато хліба з гарного борошна, а тепер намагаються підсунути хліб із сталевих листів.

Такі вчинки проводирів соціалістичної партії Німеччини не тільки викликали загальне обурення, але й спричинилися до росту комуністичних кадрів, — день у день газети приносять відомості про перехід робітників-соціалістів до лав

Такий хліб обіцяли с.-д. пролетаріятів перед виборами до райхстагу.

а тепер с.-д. вимагають з народа 180 міль. податку на панцерник

ВЕЛЕТЕНЬ МЕТАЛУРГІЇ

Нарис С. Дніпропетровського

ЦЕ КОМБІНАТ ім. Дзержинського; року 1925 він фактично почав працювати і з того часу не одну червону сторінку вписано в історію перемог на господарському фронті. Навіть цехи, як доменний № 3 та № 6, чавунно-ливарний, мартенівський і налютувальний — це здобутки вчорашні.

Позика індустріалізації дала можливість широко розгорнути будівництво. Кістяк нової могутньої електросилової станції, який поволі обростає цементом, залізом і бетоном, нова залізнична колія, „завод Сухачівка“, це — сьогодні, це наслідки індустріальної позики.

Нові копри,—машини для розмілювання металолому,—нові парові крани, нові варстати... Нове, нове, нове й ще раз нове. Кожний цех, кожна майстерня—ці маленькі заводи великої всесоюзної кузні металу й вагонів,—всі вони святкують перемогу.

Біля 20 тис. робітників працює в комбінаті, виробляючи під акомпанімент симфонії доменних кавперів гори металу.

Що дня йдуть вагони рейок, швелерів, кутівок, балок, дроту, листового й кровельного заліза, чавунного лиття, то-що.

Що дня Союз одержує порції металевої продукції вимагаючи:

— Ще, ще.

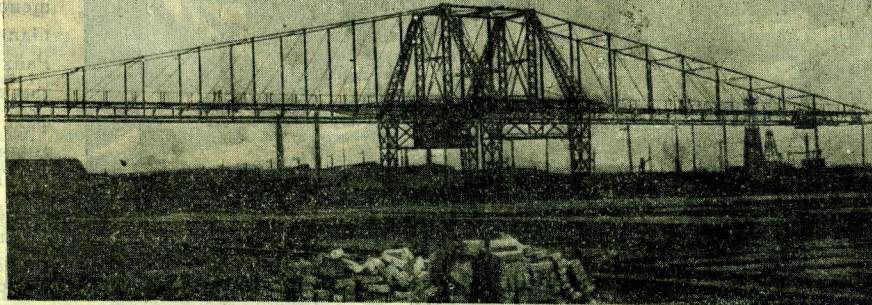
І комбінат дає ще. Він працює цілу добу, він напружує сили і не тільки виконує програму, а й перевищує її.

Норми виробки 1913 року вже були позаду року 1927, їх було перебільшено на 10%. Тепер пустили додну № 3, яка виробляє щось близько 410 тон чавуну на добу.

Але:

— Смоки і дисципліна підкачали—скаржаться робітники. Виявляється, що літні настрої не проминули й комбінат ім. Дзержинського. Аварія на водокачці, що про неї писалося в газетах, недостача у повітрорудках—це все трохи знизило продукційність. Але балакати про те, що програму не виконано, або не буде виконано, звичайно не доводиться.

— Програму виконано, а ледарів і прогульників научимо!—хваляться дзержинці.

Комбінат ім. Дзержинського. Аеропланний електричний підйомний кран рейко-балочного

І дійсно комбінат дасть продукції на 55—60 мільйонів болванців.

Людина, що їй вперше доведеться потрапити в комбінат, губиться. Мій товариш, що вперше побачив на власні очі, як робить метал, побачив металістів на роботі, здивовано глядав на ці живі гвинтики велетенської машини.

Вереск вантажних кранів, плачі пил, що ріжуть червоне залізо, ухання парових молотів—це все зостається у вухах на один день.

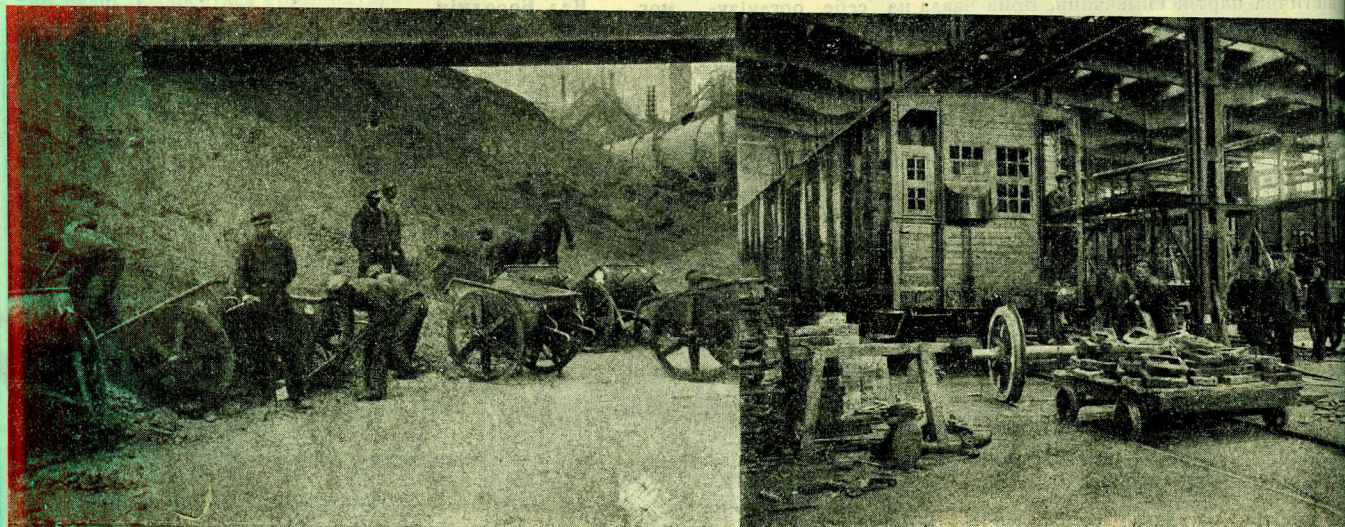
Великі двадцятипудові болванки, що їх підкочують валиками до вальцювальних машин, перетворюються за 10 хвилин у кілометри тонкого дроту; жидкий чавун, що його підводять у спеціальному посуді, що вміщує 3000 пудів, розливають у форми, виробляючи деталі для машин і призматичні куски заліза,—за 10 хвилин з них роблять великі колеса для вагонів.

Вагонозборочний цех виробляє по 2-3 вагони на годину в ньому все клекоче, він нагадує річ бджіл. А далі вісевич, рубковий, вальцювальний, мілкосортний, ковальський, вагонтарний цехи... Скільки їх!...

У кожному цехові своє. Доменний цех зустрічає вас гарячим і свистом, сильними м'язами каталів, що підвозять до вагонтарника руду і кокс.

Бесемерівський цех зустрічає вас зірнами, що світають сотні сонць. Вальцювальний цех плачем пил. Електричний цех чистотою і гудінням турбін...

Але це зовнішні ознаки кожного цеху. Внутрішні—самі ніші. Якщо в електричному цехові вам похваляться, що радіолазоровський гурток молоді „палець“ до „контролера“ і що має великі наслідки в галузі боротьби з прогулами, вагонтарника

Комбінат ім. Дзержинського. Земляні роботи. Вагоно-зборочний цех

жк скаже, що він перевів огляд свого виробництва, виявив при-
чини браку, підвищує продукційність, якість і налагоджує това-
риські взаємовідносини поміж
технічним персоналом і робіт-
никами.

Кожний цех має свої до-
сягнення. В цьому змагаються.
Слаовий цех хвалиться, що має
кращих винахідників, як т.т. Ма-
кушевський і Смейкал, що за-
ощадили виробництву сотні ти-
сяч карбованців. Вальцюваль-
ні цехи заявляють:

— А ми раціоналізували
виробництво так, що заощад-
жуємо теж не менш, як
100.000 карб.

І дійсно. Раціоналізація і
винахідництво дали комбіна-
ті в цій більш 1,5 мільона карб.
О і заощаджень.

— Наш комбінат хвалив
Ломов, головний інженер

Південсталі,—хваляться дзержинці. — Не дарма хвалив, і не
де небудь, а на Всеукраїнській виробничій нараді металістів.

Дійсно, не дарма. Бо та-
ких комбінатів не так вже ба-
гато. Дзержинці здійснюють
гасла Радянської влади—раці-
оналізація кожного моменту
виробництва, робітничий кон-
троль і участь робітників у
всіх виробничих процесах.

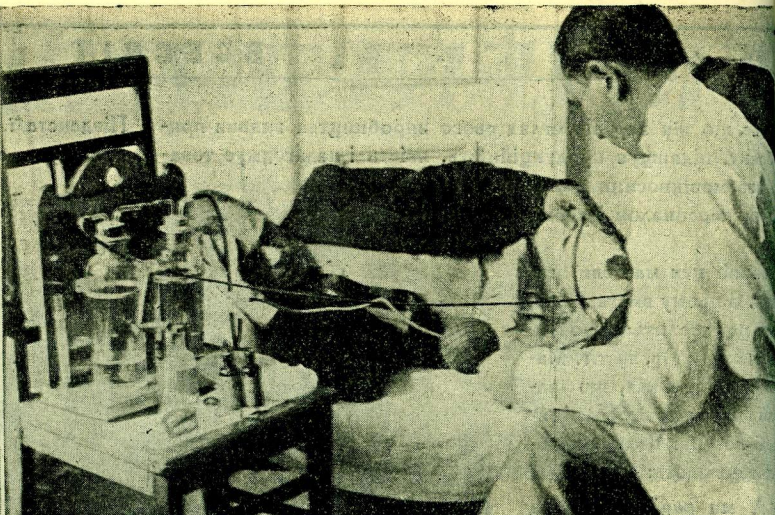
Організованість і інтен-
сивність роботи, що її ми спо-
стерігаємо в комбінаті імені
Дзержинського, в значній мірі
пояснюються тим, що жива
сила комбінату — робітництво
щільно підходить до інтересів
виробництва. Свідоме від-
ношення до потреб країни, до
посилення темпу індустріалі-
зації дає великий виробничий
ефект, в цьому нас переконує
цей велетенський металургій.

Комбінат ім. Дзержинського на Дніпропетровщині. Вагони, що
їх випускає комбінат; їх виходить з цеху 110 шт. на місяць

РОБОТИ БІЛЯ БУДИНКУ ПРОМИСЛОВОСТИ

КОЛИ ГОРІЛКА СКИДАЄТЬСЯ НА ГА

Нарис Я. Бріка

Ви ма-
буть
частенько
бачили в
Харкові
цю по-
стать до

неможливості худої, виснаженої людини в дранті, що з нього виглядає голе брудне тіло і порепані ноги. Вона вештається завжди біля трамвайних зупинок. Голос—наче з бочки.

— Громадянине, чи не можете позичити п'ятака на трамвай?.. Не вистачає... Може гадаєте перед вами якийсь ракло? Ви бачите математика з вищою освітою. Іронія долі... Хочете—поговоримо про інтегральні вирахування, або космографію?..

А коли п'ятак уже в кешені, швидко додає, приємно посміхаючися:

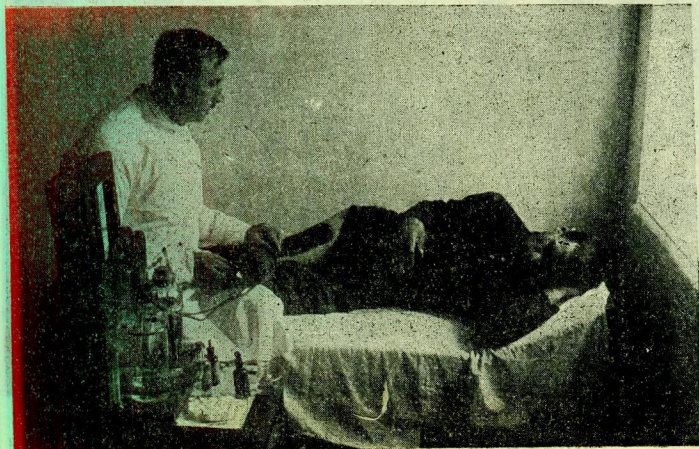
— А тепер—почесний алкоголік. За ваше здоров'я обов'язково зараз питиму...

Таких „колишніх“ багато. Чимало з них не знайдуть уже стежки до трудового життя. Алкоголь поволи але певно робить своє. І якщо у людини одна тільки мрія—дістати „косушку“, якщо він крім горілки не цікавиться нічим іншим, це—перший кандидат до будинку божевільних на Сабуровій дачі.

Це про нього ви часто читаете в скупих газетних рядках... на такому-то базарі нагло вмер громадянин такий-то... Це він герой жаклих процесів про звірячі вбивства. Порийтеся в статистиці вендиспансерів, і ви побачите, як алкоголь подає дружню руку сифілісові...

Глибока шкода і страхіття алкоголізму в тому, що він позбавляє людину затримуючих центрів, сили волі. Бо воля—запеклий ворог алкоголю. При наявності хоч би невеликих вагань, хоч би самої поверхової свідомості алкоголік може видужати від цієї хвороби. Сучасна медична наука робить чуда з алкоголіками, якщо вони самі тільки хочуть вилікуватися.

Харків нещодавно збагатів на прекрасні медичні заклади—два наркодиспансери. В них не тільки лікують алкоголіків, але й мають певний зв'язок з хворими, одвідуючи їх на дому, вивчаючи соціальні умови їхнього існування.

Широкі маси навіть не мають уявлення про величезні успіхи лікування, про те, що звідси виходять з огидою горілки.

— Чи повірите,—казав мені старий залізничник, що протягом щістьох тижнів лікував своє 25-тирічне пияцтво,—тепер для мене така ж спокуслива, як гас...

Чим же наркодиспансери досягають такого ефекту?

Зміцненням центральної нервової системи, зміцненням волі, навіюванням.

— Чим лікувати-муть?—це питання хвилює відвідувачів наркодиспансеру, що так ніяково почувують себе в прийомній. — Може просто радитимуть—так це ж зайві балачки.—Людина тоскно зиркає на двері зачиненого кабінету і на вихід. — Може піти звідси?

Його дружина мабуть чимало сил витратила, щоб умовити чоловіка лікуватися, розуміє його настрій. Вона нетерпляче стежить за білими дверима: хай би скоріше їхня черга, хай би вже чоловік підкорився лікареві й не губив більше себе й родину...

У кабінеті тихо й затишно. Лікар теж просто поволі розмовляє, а головне: про горілку—ані слова. Лікар вислухує, намагає деякі місця й з такою певністю каже:

— Вам тут болить? І серце болить? Лікуватися треба. І людина бачить, що справді лікуватися треба, що серце болить.

Точиться розмова з лікарем, проста розмова з близько співчутливою людиною. Якось непомітно переходять до пит про чарку.

Сам хорий розповідає схвильовано про своє нещастя, хорий, лише іноді лікар стиха запитує.

— Ну, будемо лікуватися...

Починається сеанс гіпнозу.

До речі, про гіпноз у багатьох дуже невірне, навіть дне уявлення. Про це самі лікарі розповідають з посмішкою. Уявляють собі гіпноз, як щось подібне до „французької ротьби“. Гіпнотизер, мовляв, встромляє „демонічний“ помає обов'язково тримати руки схрещеними на грудях, розлає громовим голосом...

А в дійсності?

... Перед очима блискача криця молотка. Хорий не відводить від неї очей. Одночасно й разом з тим переконуюче наче здалека звучить голос:

— Ваші повіки обважнюють... Наче оловом наливаються наші повіки... Ви відчуваєте страшенну втому... Ось-ось ви заснете... Ви вже засинаєте, а коли очуняєте, ви забудете про це погане, почувте огиду до горілки, що руйнувала досі ваш організм...

Голос гіпнотизера що раз на раз набрав все більше сили, сили. Людина спить. Всі очі замикаються. І тільки одна думка зв'язує його з гіпно-тизмом. Але через цей не-вільний канал свідомості мід-ним струмком пробивається думка до нормального життя, надобда бути здоровим.

Прийти до наркодиспан-сера—наполовину вже виліку-ватися. Але, на жаль, не всі торі на цю важку соціальну роботу знають сюди стежку. У нас ще погано поставлено соціально-лікарську роботу серед широких верств людності про-стої доти пансеру.

Ось літній робітник. Він довідався про наркодиспансер в випадковій лекції.

Ось подружжя. Вони лише декілька місяців живуть разом. Спочатку все йшло гаразд. А потім—звичайна історія.

Чоловік знайшов стежку до пивнушки.

Дома швидко зробилося пекло. Одного разу напіцптку він тяжко побив дружину.

Сусідка порадила їй умовити чоловіка піти до диспансеру. Зараз лікується.

Трохи „горілкової“ ста-тистики.

Минулого року у Хар-кові випито 290000 відер гор-рілки й 950000 відер пива на загальну суму 11 мільонів карбованців.

За ці гроші можна було б збудувати 6000 квартир.

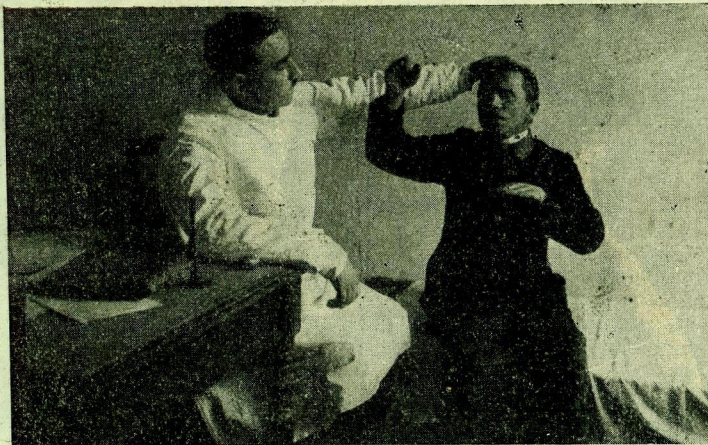
З обмеженого робітни-чого бюджету на горілку від-риваються найпотрібніші кошти на харчування, на одяг, на навчання дітей.

П'яні веселощі це голов-ний сум родини.

1926 року на вулицях сто-лиці міліція затримала 9700 алкоголіків, одні були у стані нестями, інші хуліганили, були небезпечні.

1927 року затримано вже 12000 п'яниць. Чи не занадто? Радянське громадянство повинно мобілізувати всі можливо-сті для боротьби з п'яною повіддю.

Ми можемо це зробити. Ми маємо для цього тут у столиці дві міцні фортеці—два наркодиспансери.

КРИМ РАДЯНСЬКИЙ

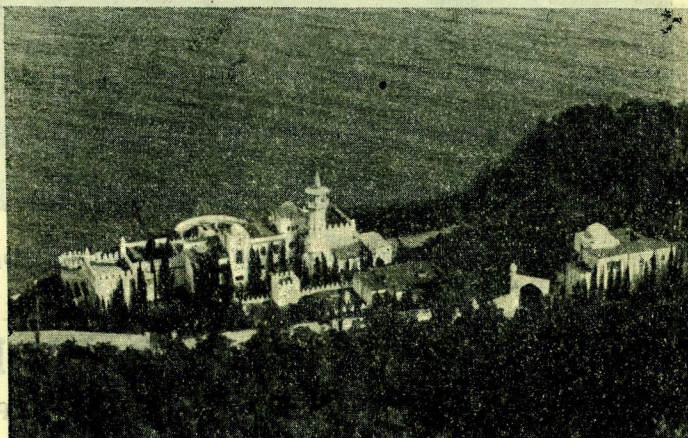
УЖЕ РІК минув з того часу, як над Кримом счинилось велике стихійне лихо—землетрус. Скільки нещастя, скільки руїн, скільки за кілька хвилин коливання ґрунту.

Протягом сотні років південне узбережжя Криму старанно обслуговувалося старою російською буржуазією. Будувалися величні палаци, вілли, розводилися чудові парки, сади, виноградники. Зручним і затишним місцем для своїх розваг зробилося саме цей чарівний закуток землі. Не снілося могутнім власникам цих розкішних вілл та палаців, що в просторах садонах цих апартаментів колись забуде нове життя, що в розкішних віллах цих палаців та вілл будуть жити, як справжні господарі, ті люди, які одвічно були рабами, люди з заскорублими руками від праці—робітники мають новим нечужим досі життям шумом наповнити старі розкішні магнатські покої.

Старий Крим почав нове життя. З кожним роком шири-лася тут робота по перетворенню панської колонії в велетен-ську кузню здоров'я для робітників СРСР. Відпочити, лікува-тися тисячами щодня повезли залізницю до Криму трудящих.

Раптом страшне лихо—землетрус, і Крим, здавалося, одер-жав невідчиму гану. Величні будівлі як і маленькі халупки татар було пошкоджено, а багато було й зовсім зруй-новано. Раптом було порушено те інтенсивне життя, яким почав жити Крим по революції.

Але сила життя непереможна, перед нею не страшні навіть стихійні лиха. Отже з того часу, як припинилися коливання

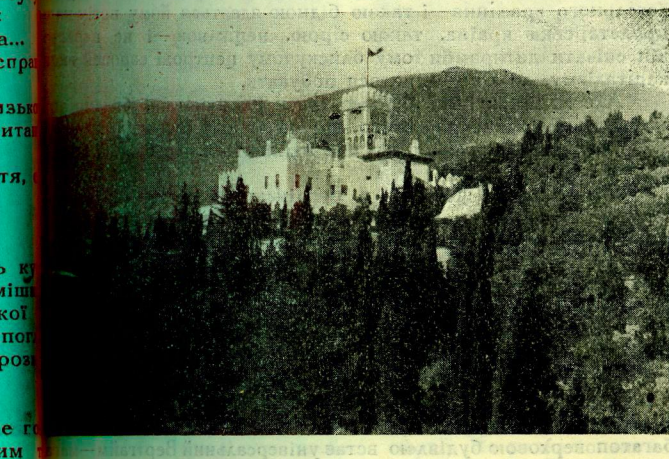

Будинок відпочинку „Кич'ке“

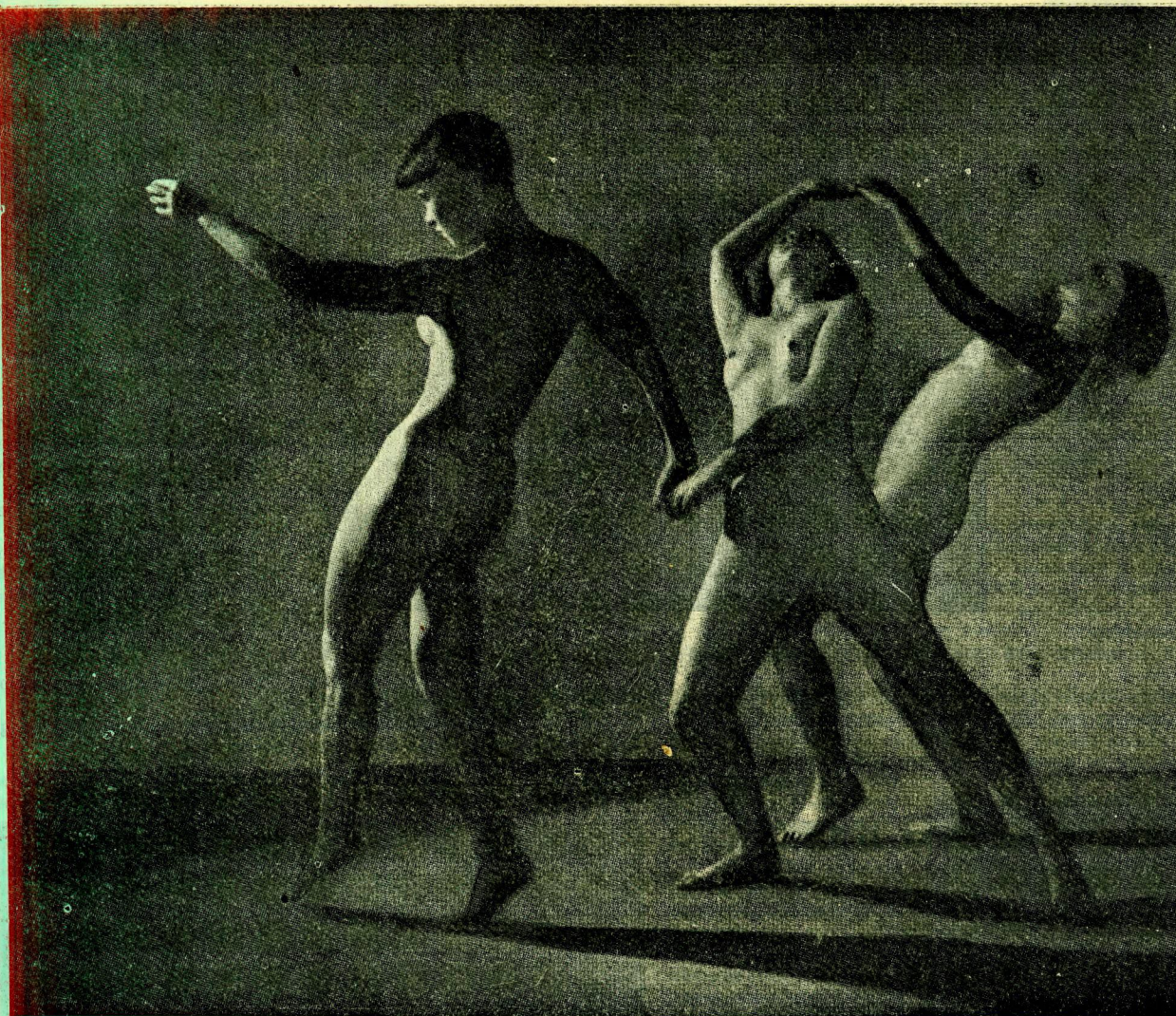
ґрунту Криму, майже всі ушкоджені будівлі швидко обростають рештуванням, ремонтуються, відбудовуються. Праця прова-диться протягом минулої зими й уже з початком курортної кампанії, на весні і санаторії й будинки відпочинку знову готові до своєї праці.

І хіба що порушено з нового життя Криму?.. Ось над морем у прекрасних світлих будівлях росташувалася дитяча са-наторія й скільки тут веселої дитворі щодня можна бачити на сонці біля моря! Ось під горою біля моря в іншому місці ро-сташувався величезний лагерь піонерів. А в розкішних будівлях серед величезного парку розмістилася військова санаторія. Панські вілли перетво-рено на будинки відпочинку, санаторії. Улаштовано екскурсійну базу для тимчасового перебування екскурсантів, що з цілого союзу щодня без кінця їдуть до Криму. Ось над морем в будинку з червоними черепичастими дахами затишно росташувався цілий туберкульозний інститут. Серед зелені величезних парків високо над морем велично стоять колишні палаци останнього „самодержця всеросійського“, а зараз селянський санаторій, а там знову різні санаторії, бу-динки відпочинку й т. інш., а ось трохи оддалік у затишному закуткові примостився будинок відпочинку Наукових робітників України, там широко розлігся славетний ботанічний сад, там музей, там заповідник і т. інш. Будівлі, що в них розмістилися усі ці установи, мають лише шрами від ран, зроблених недавнім землетрусом.

М. Павленко

Будинок відпочинку західної військ. Окр. ги

Досягнення фотографії. „Ритмічний рух“—зразок сучасного художнього фотозображення за кордоном

В НІМЕЧЧИНІ

БЕРЛІН

СТІЛКИ разів писалося про сучасний Берлін, що дуже трудно подати щось нове, щось таке, що не освітлювалося вже в подорожніх враженнях... І все ж таки, скільки мені самому не доводилось там бувати і що раз у раз я маю силу нових спостережень, цілком нових точок зору.

Берлін можна розглядати як ціле, як той Gross-Berlin, великий Берлін,—що ним так справедливо пишаються німці. Берлін можна проте трактувати й як сукупність окремих частин, що дуже мало мають між собою спільного.

З чого розпочати? Це, кінець-кінцем, байдуже. Хіба про Gross-Berlin, бо таким він уперше впадає в вічі тому, хто до нього приїздить.

Величезне, світового масштабу місто, незвичайно гарне — мабуть краще, ніж де небудь — впорядковане. Десятки тисяч авто полірють асфальт його вулиць, — що більше нагадує дороге дзеркало, ніж вульгарну покрівлю вулиць, — принаймні вночі в цьому дзеркалі встав другий відображений Берлін, перегорнутий ногами вгору.

Цей величезний рух не має в собі нічого небезпечного — його автоматично регулюють на всіх вуличних рогах ліхтарі. Хвилина — червоне світло; стоп, — десять секунд — жовте світло: будь готов, — хвилина — зелене світло — вільний шлях — і так цілий день зранку до пізньої ночі. Через це повстає ритмічний темп вуличного руху. Ці автомати-ліхтарі на перехрестях вулиць є, так би мовити, серцями, що женуть по артеріях-вулицях їхню живу кров — всі одні авто, трамваї з трьохзначними числами маршрутів, автобуси і т. і.

А вгорі на естакаді й внизу під мостовою з гуркотінням летять потяги метрополітену, а високо в небі видно пасажирські аероплани, що облітають над Берліном і дають змогу тури-

стам подивитися на нього з висоти льоту птиці. Настає велика Берлін перетворюється на море вогнів — ціла феєрія крик продавців газет, — метушиться чотирьохміліонових реклам, вітрини магазинів.

І до пізньої ночі, вернувшись до дому, слухаєте ви симфонію великого міста — гудки автомобілів, дзвінки трамваїв, крики продавців газет, — метушиться чотирьохміліонових. Таким є Берлін для поверховного спостережача, і не що часто наш радянський турист цілком підпадає гіпнозу загального враження — і такою бідною здається йому потім пролетарська країна, такою сірою, нецікавою — і не він співати дитирамби тому блискучому центрові європейського капіталізму, де йому довелося побувати.

Але ж, прошу вас, будьмо трохи уважнішими, будемо лізувати, підійдемо до всього, що ми бачили, трохи критично. Хай інтегральне враження в нас залишиться, але будемо ренційорати.

Уявімо собі, що десь у Берлінському Вестен (аристократична західна частина Берліна) ми сідаємо в один з численних трамваїв з №№, подібними до 199, 231 і т. і. Сидимо, і уважно дивимось навкруги.

Минають широкі артерії Вестена, обсажені деревом, гантною юрбою на тротуарах, де навіть трамвайні рейки тяглися по зеленому оксамитові газонів. Минає чудовий партер — величезний парк, з якого й починається той Вестен. Ось ви вже в центрі, в Берлінському Сіті. Тут вулиці вивернуті в дерева, тут вони вузькі, але чисті й блискучі, як і в Берліні. Тисячі магазинів бачите ви з обох боків і між ними багатоповерховою будівлею встав універсальний Вергтайм-зін, слабе уявлення про який може дати хоча би наш Мос-

галицький Мюр і Мерліз—магазин, де ви можете зайти (як би це було можливо) в одній сорочці і виїхати звідти розкішно одягненим за останньою модою в власному лімузіні—аби тільки, звичайно, гроші були.

Проходить ще з півгодини—ви їдете кварталами старого історичного Берліну, повз бувший палац Гогенцолернів, повз великі імператорських каналів, що зберігають свої назви і в республіканській Німеччині.

Ось, потрохи, починаєте ви спостерігати щось інше. Скромнішим і бруднішими стають вулиці, простішою юрба на тротуарах—ви наблизилися до Берлінського Нордена—північних робочих кварталів.

Тех багатоповерхові громади будівель, але чорні від диму, брудні, дрібненькі клітинки дворів, де ніколи не світить сонце, сумні обличчя робітників, бліді діти. Зникли красиві лімузіни Вестена, щезла його рослинність.

На всьому лежить відбиток якоїсь пригніченості—і по цих сумних місцях трамвай мчить вас протягом години-двох (і все, пам'ятає, за ті ж самі 20 пфенігів, що ви їх платили ще в Вестені).

Нарешті кінчаються й ці сумні квартали. Перед вами відкривається надто оригінальна картина, картина, яку трудно забути, раз її побачили. Багато тисяч дрібненьких будинків з даху, фанери, що більше нагадують картонні іграшки, ніж дійсні людські помешкання. Біля кожного будинку садочки і городи—мікроскопічних розмірів, так що весь маеток сміливо розмістився в одну середню кімнату. Це славетні Берлінські робочі садові колонії, до яких уряд і буржуазне суспільство ставляться дуже прихильно. Дійсно, в цих колоніях кожний робочий має земельну власність, почуває себе власником, має індивідуальні інтереси—і тому, звичайно, уряд всіма засобами залучає робочих до цих колоній, щоб нейтралізувати колективні прагнення. Увесь Берлін оточено кільцем таких колоній.

Наша екскурсія трамваем уже досить диференціювала нам німецьку столицю. Між Вестеном і робочими колоніями, як бачимо, нічого спільного немає. Але підем ще далі в нашій екскурсії.

Коли пізно ввечері проходите ви нескінченим Курфюрстендам—головною артерією Вестена—й бачите все бурхливе життя навколо вас, бачите вітрини модних майстерень, таких як „Ірфе“ (Іріна й Фелікс—бувша велика княгиня Іріна й Фелікс Сумароков-Ельстон, убивець Распутіна)—то за всім цим яскравим блиском ви не помічаєте того, що стає видким на сонці.

Дуже часто на тротуарі стоїть біля того чи іншого підприємства робітник і має на грудях плакат „Фірма №№ знаходиться під бойкотом. Жодний свідомий робочий не має права шукати там роботи“. А ось на стовпі велика червона афіша сповіщає, що загальний страйк усіх робочих кравецьких підприємств продовжується доки не будуть виконані вимоги робочих—1 марку 10 пфенігів за годину. Дуже не до вподоби ці фігури, ці афіші німецькому бюргеру Вестена, який, зустрічаючися з вами й знаючи, що ви з Радянського Союзу, запитує вас з кисло-солодкою міною „ну, як у вас там в Росії?—ви як і раніше боїтесь холодно слово сказати на вулиці? Чи полегшало вже?“

Але, коли Вестен волів би не бачити симптомів того, що не все гаразд у нього під боком, то в частині Берліна, де люде тонко розбираються в усьому, що діється. Крім Нордена треба назвати ще Червоний Нойкельн, лівобережжю союзу червоних фронтовиків, звідки дуже часто їдуть і вні стрункі колонії ідуть до самого центра—правда під ескортом поліцейських автомобілів, що сліdkують за колонами на певному віддаленні.

І хоч мешканці Нойкельна так не впадають у вічі, як елєгантна публіка Вестена—а все ж такі як порахувати—то ясно, що більшість. Не дарма ж реакційний і клерикальний Мюнхен інакше не зве Берліна, як червоний Берлін“.

Класова боротьба інтенсивно розгортається. В Польщі не треба жодної спостережливості, щоб

це помітити. В Берліні її з першого погляду затушковано всією симфонією великого міста, це приголомує й не дає розбиратися—але вже через кілька днів ви її помічаєте—і тоді для вас стає ясным, що й тут в Берліні, в майбутньому мусять відбутися великі події, події рішучого значіння для всього пролетаріату.

* * *

В націоналістичних і буржуазних колах Німеччини зараз почувається помітне розчарування. Після підпису пакта Келлога преса багато писала про можливе звільнення від окупації Рейнських земель, але останній пленум Ліги Націй, де Бріан виступив з досить агресивною промовою, вщент зруйнував ці надії. В усіх розмовах, в усіх статтях у пресі почувається роздратування—і, що дуже характерно для психології буржуа—знов спостерігається „орієнтація на Схід“, знов читавш компліменти на адресу СРСР, що зовсім було зникло в момент підписання пакта.

Не щастить колам, що стоять у влади! Не щастить ані в політичному, ані в господарському відношенні. Ніяк не може німецький уряд досягти визнання нового республіканського чорно-червоно-золотого прапору—і скрізь на приватних авто й яхтах, над дверима палаців-готелів маячить монархічний чорно-біло-червоний прапор монархічної Німеччини, в Мюнхені видно лише біло-блакитний прапор Баварії, а в північних кварталах Берліна і в Кельні ви можете натрапити на... червоний прапор із серпом і молотом.

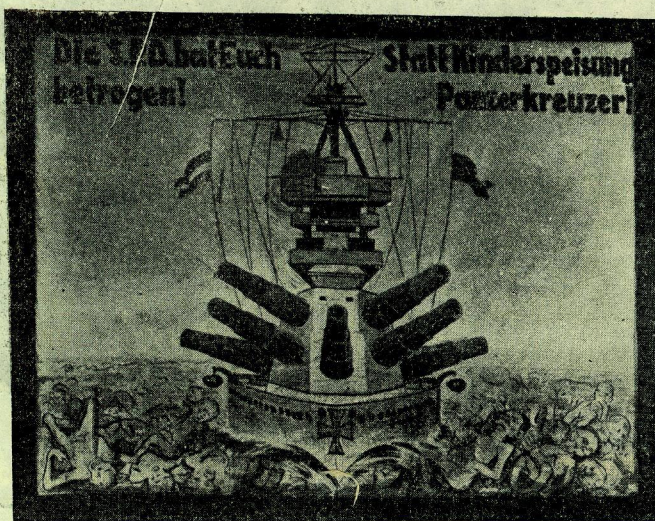
Не все гаразд у внутрішньому житті. Ніколи ще не було такої великої кількості злочинств, крадіжок, убивств, не було такої сили залізничних, автомобільних катастроф, як цього року. Красу й гордість берлінських вулиць—його славетний дзеркальний асфальт довелося взяти під підозріння. Річ у тім, що колосальна кількість авто, що день і ніч його полірують, залишають на цьому асфальтові краплі оленафти та інших мінеральних олій. При дощах вода з цих краплями олій—що в гарну погоду й непомітні—утворює на асфальті надто слизьку понерхню, що служить причиною десятків катастроф. Нині будівання нових асфальтових покривел на вулицях заборонено й спільно шукають нових способів брукування. Ще більше турбує німецьку столицю те, що вся її історична, частина, де стоять палац, головний собор, університет, опера—знаходиться під загрозою. Рівень підрунтової води помітно спав за останній рік. Верхні частини дерев'яних основ, на них було збудовано в свій час усі історично-цікаві будівлі, виступили з води й почали псуватися; це загрожує катастрофічними наслідками. В спільному порядку утворено державну комісію для розслідування цього явища.

Багато коментується в усіх колах постановою німецького уряду про скасування класів на залізницях. Як і в СРСР Німеччина знатиме лише тверді та м'які вагони з першого жовтня. Ця „комуністична“ вигадка дуже не до вподоби багатьом німецьким буржуа. Принаймні жовтий орган (з великим тиражем) „В. Z.“ писав, що це просто глум—тепер пасажирам третьої класи (здебільшого дрібні буржуа) доведеться їздити разом з пасажирами четвертої (—в величезній більшості робітники й селяне), що „звичайно дуже незручно й небажано“.

Серед усіх цих неприємних настрів одна подія відбулася останніми днями, що її святкував буквально весь Берлін—це повернення до Берліну „Залізного Густава“. Це старий берлінський візник, один з небагатьох останніх могиканів, що місяців зо три тому рушив зі своїм возом до Парижа і тепер повернувся з подорожі. Десятки тисяч берлінців зустрічали його—всі візники Берліна, робочі делегації і т. ін. і т. ін.

На кілька днів „Залізний Густав“ зробився найпопулярнішою фігурою Німеччини—про нього складавали пісні, його демонстрували по кіно. Нині, коли я пишу ці рядки, слава його вже меркне—і знов турботи буденного життя володіють думками.

Шумить і бурхливим веселим життям живе берлінський

Плакат, що його виставлено у вікні будинку ЦК н.м. ком. партії. На плакаті напис: „Соціал-демократична партія вас обдурила. Замість дитячого харчування—панцерник“

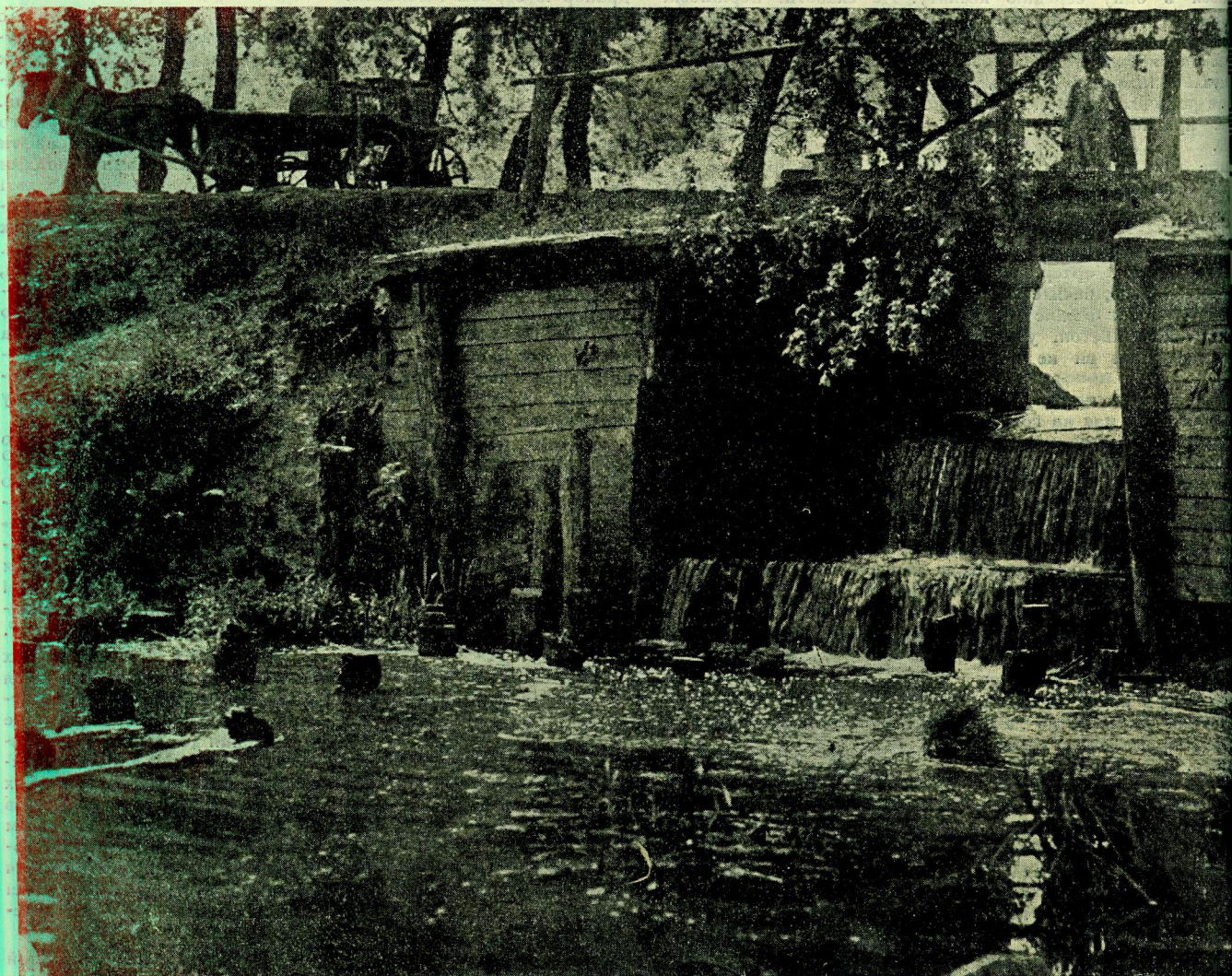
Вестен—і мовчки дивляться на нього з погано захованою дорожньою робочі квартали Моабіта, Нойкельна та ін. І як же не люблять цих кварталів чесні німецькі бюргери і не далі, як сьогодні, я був свідком, як солідний „папаша“ із своїм сином років 10-х старанно зривали з стіни дому наліплені там комуністичні та комсомольські афішки... і обличчя цих достойних представників своєї класи були, правда, варті того, щоб їх сфотографувати. Я, принаймні, дуже шкодував, що не було в мене з собою апарата,—папаша і синок просто таки просилися на платівку.

Коли вже доводиться говорити про таких „друзів“ комуністичного ладу, то аж ніяк не можна замовчати одної „держави в державі“—російської емігрантської колонії в Німеччині. Ось дійсно, мізерне, нікому непогірбне існування! Без жодних провідних думок—крім ненависти до СРСР, без ґрунту під ногами, без друзів в оточенні (бо німецький бюргер тримається від них осторонь)—чого тільки вони тут не вигадують, щоб виправдати своє нікчемне існування. Російські гастрономічні магазини з принадами—ікрою та огірками, російські ресторани „Рушо“ та інше з „Schtschi“ (щами), „Kulebjaka“ та „Kusmi—Thee“ (чай Кузьмичова), російські оркестри балалаєчників і хори „донських казаків“ і т. ін. і т. ін.

На Фрідріхштрассе в берлінському Сіті бачив я май „російського мистецтва“—але він серед німців має те, що дузи звуть „Succès d'un Scandal“, тоб-то його знають як скандальне. Більшої профанації нашого мистецтва, більш гих, аляповатих і невдалих експонатів навряд чи доведи мені де бачити в іншому місці. А преса емігрантів? Не багато за неї казати. Впадає в вічі в порівнанні з попередніми роками, коли доводилося тут бувати, що мова цих орпсується з кожним роком. Звороти, що зовсім не в російській мові, германізмами й інш. Про зміст? Та що говорити про зміст? Лайка, лайка й лайка. Щоденні заговори про величезні заколоти в Росії, про загальне, мовляв, неволення, а „Рудь“—той договорився не так давно до того обвинувачує компартію в систематичній організації, як думали, чого?.. Еврейських погромів!

Вбогі люде, безцільне існування, струхлявілі ідеали, взагалі такі ідеали е!.. В коридорах нашого повпредства щоденно можна боятися фігури тих, що мріють повернутися на батьківщину й що приходять „зондувати ґрунт“ і просити радянські візи.

В коридорах нашого повпредства щоденно можна боятися фігури тих, що мріють повернутися на батьківщину й що приходять „зондувати ґрунт“ і просити радянські візи.

Гребля на ставкові

Фото-етюд А. Роба

Редактор Е. Касяненко

Видавництво „Вісти ВУЦВК“

Окріт № 837/кв.

Друга друкарня ім. т. Блакитного Тресту „Харків-Друк“

Зам. № 444

ИСКУССТВЕННЫЕ

ПАЛЬМЫ

ОТ 3-х РУБЛЕЙ

ВЫСЫЛАЮТСЯ НАЛОЖЕННЫМ ПЛАТЕЖОМ

Конторск. ул. (Краснооктябр.), № 5, Рыбальченко

НОВАЯ КНИГА

САМОУЧИТЕЛЬ КРОЙКИ МУЖСКОГО ПЛАТЬЯ

С 73 РИСУНКАМИ И ЧЕРТЕЖАМИ

Цена 1 р. 80 к., с пересылкой 2 руб.

Москва, ул. Герцена, д. 22-42, книжный склад „Книговед“.

КОНДИТЕРСКОЕ КООПЕРАТИВНОЕ ТОВАРИЩЕСТВО

„МИНЬОН“

Гор. Харьков,
Киевская ул. 15
телеф. 10 - 49.

ИЗГОТОВЛЯЕТ РАЗНОГО РОДА КОНДИТЕРСКИЕ ИЗДЕЛИЯ, КАК-ТО:

МОНПАСЬЕ, ШОКОЛАД, ПИРОЖНЫЕ,
КАРАМЕЛЬ, ХАЛВУ, ПРЯНИКИ
КОНФЕКТЫ, ПЕЧЕНЬЕ, и проч.

ПРЕЙСКУРАНТ по первому требованию высылается БЕСПЛАТНО

Зубная паста Хлородонт

прекрасно освежающая мятная зубная паста в тубах.

Зубной порошок Хлородонт

прекрасно действующий мятный зубн. порошок в жестянках и пакетах.

Зубной элексир Хлородонт

прекрасный ароматный зубной элексир в флаконах.

Германское Концессионное Предприятие Лаборатория Лео Дрезден Москва, Ольховская 14.

ПОЛЕЗНЫЕ КНИГИ

ЗЕРКАЛЬНОЕ ПРОИЗВОДСТВО

Наводка кустарным способом. Руков. для любит. и куст. с рис. сост. О. С. Бильченко. 28 г. Цена 60 к. с перес.—85 к.

СПУТНИК ОХОТНИКА

Оружие, собаки, способы охоты, дичь, пушнина, советы и рецепты, законы об охоте, календарь. 313 стр., ц. 1 р. 50 коп. в переплете 1 рубль 8 коп.

СПРАВОЧНИК

по лекарственным растениям: Сбор, сушка, разведение и пользован. ими. 136 стр. с атласом в 73 табл. в красках. Сост. Комаров. Цена 2 руб. 50 коп.

МОЕ ВОДОЛечение

Сост. Себ. Кнейпп. Испытан. в течение 40 лет. 1928 г. Цена 1 р. 25 к.

ПРОТИВОЗАЧАТОЧНЫЕ СРЕДСТВА

предохранение от беременности 264 стр. 28 г. Сост. Губарев и Селицкий. Ц. 1 р. 70 к.

ГИПНОЗ И ЕГО ТЕХНИКА

Учение о гипнозе и внушении. 194 стр. 1928 г. Сост. Левенфельд. Цена 2 руб.

Якобзон. Онанизм у мужчины и женщины и его лечение, 28 г. 2 р. 50 к.

Бобринский. Определитель охотничьих и промысловых зверей нашей фауны 28 г. 1 р. 50 к. Флеров. Обувное производство. 27 г. 177 стр. с рис. 2 р. 25 к. Булгаков. Меховое производство. 28 г. 195 стр. с рис. 2 р. Петров и Бебешин. Шорное производство. 28 г. 167 стр. с рис. 1 р. 75 к.

САМОУЧИТЕЛЬ

кройки мужского платья

Сост. Латанус. 1928 г. цена 1 р. 80 коп.

КРАСИВО!!! ПРАВИЛЬНО!!! СКОРО!!!

ПИСАТЬ научитесь, приобрета са-

моучитель каллиграфии.

Сост. Волчонком. Цена 1 руб. 25 коп.

ЕГО ЭКСПЕРТИЗА

будущ. старш. счетоводов, помбухов и

бухгалтеров. Ответы экзаменуемых

на вопросы экспертов 28 г. Цена 75 к.

КАК ПИСАТЬ стихи, статьи и рас-

сказы. Сост. Шенгели 28 г. Цена 90 коп.

Полный справочник ПО ФИЗКУЛЬТУРЕ

Джиу-Джитсу, бокс, борьба, футбол,

гребля, плавание и др. виды спорта. 53 стр.

Сост. Короновский и др. Ц. 2 р. 50 коп.

ПИСАТЬ И ГОВОРИТЬ правильно

будете, если приобретете „Новый орфо-

графический словарь“, содержащий

100.000 слов сомнительн. в правописании.

Сост. Хомутов. Цена 2 руб. 80 коп.

ПЕВЧИЕ ПТИЦЫ.

Сост. Святский. Ц. 1 руб.

Данченко. Певчие птицы. Ловля, содерж.,

развед. и лечение болес. Цена 50 к. Па-

шенко. Канарейка. Пение, уход. Ц. 50 к.

САМОУЧИТЕЛЬ ПЧЕЛОВОДСТВА. 120 рисун

388 стр. 26 г. Сост. Буткевич. Ц. 4 р.

МЕТОДЫ ПЧЕЛОВОЖДЕНИЯ.

390 стр. С рисунк. 3-е издание. 1926 г.

Сост. Шимановский. Ц. 4 руб.

ОПЫТНЫЙ РЫБОЛОВ. ГОРЧАКОВ.

Цена 1 р.

ЛЕЧЕБНИК домашних животных

— с рецептами лекарств —

176 стр. Сост. ГРЮНБЕРГ. Цена 1 руб.

а также все учебники и любую книгу высылае

с добавл. стоим. пересылки нал ж. платаж. книж-

ный магазин „Наука и Жизнь“ Москва „9“, Воз-

движенка 4-1. Фирма существует с 1905 г. За книги

и на ответ можно медкие почтовые марк.

Вырежьте и сохраните!

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ЗАОЧНЫЕ КУРСЫ
при Московск. Техн.-Куст. Промышл.
ВСНХ, утвержденные Главпрофобром

ОБУЧЕНИЕ НА КУРСАХ 1 ГОД

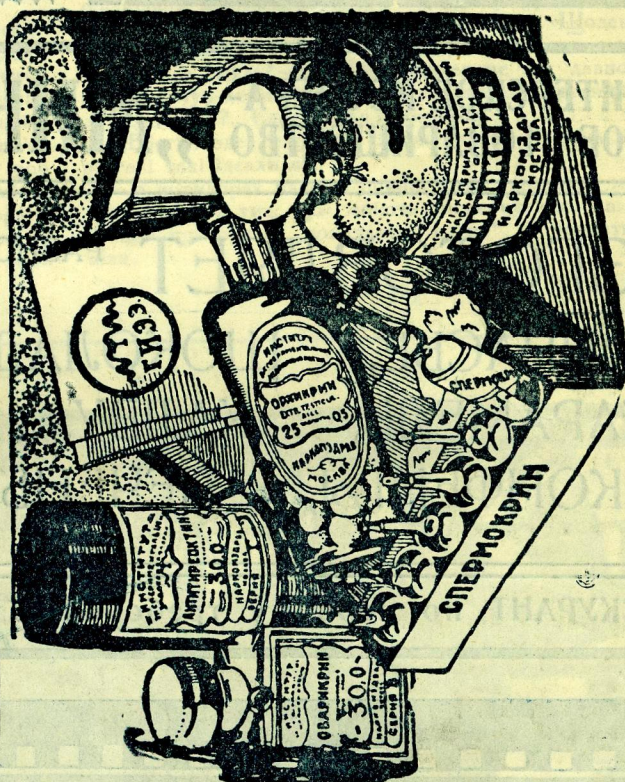
Плата 9 руб. в год—первый взнос 2 руб.

По окончании курсов выдается свидетельство

Первое задание рассылается в октябре м-це.

Москва, Леонтьевский пер. 9-7.

КРОЙКИ И ШИТЬЯ

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЙ ЭНДОКРИНОЛОГИИ НАРКОЗДРАВА

Институт доводит до сведения врачей, лечебных учреждений, автоконтрагентств, что им приступлено к массовому производству

ИНСУЛИНА

инсулин одобрен Институтом Комит. Учено-Медич. Совета НКЗ РСФСР. Стандартизован в международных единицах. 1 кб. см. содержит 20 межд. единиц инсулина. Упаковка 5 кб. см.—цена 1 руб. 45 коп. флакон.

Инсулин выпускается в упаковке 5 кб. см.—цена 1 руб. 45 коп. флакон. Инсулин выпускается при оптовом заказе по Инсулин скин 20 %

Автоконтрагентствам при оптовом заказе по Инсулин скин 20 %

Ин-т также изготавливает все ОРГАНОТЕРАПЕВТИЧЕСКИЕ ПРЕПАРАТЫ: АДРЕНАЛИН, АНТИТИРЕОКРИН, ПИТИУКРИН, ТИРЕОКРИН и др.

Большинство препаратов стандартизовано. Препараты готовятся под наблюдением специалистов и имеют благоприятные отзывы клиник.

Все описанные препараты отпускаются Автоконтрагентствам, врачам и лечебным учреждениям. В требов. лицам прошим обращаться по адресу: Москва, Леонтьевский пер. 9-7, Государственный Институт Экспериментальной Эндокринологии НКЗ РСФСР. 4-08-64. Препараты-пробники высылаются бесплатно по первому требованию.